

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

INFORMACIJA
O BANKARSKOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
31. 12. 2006. GODINE

Sarajevo, mart 2007.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju banaka, sačinila je Informaciju o bankarskom sistemu Federacije BiH (stanje 31. decembra 2006. godine po konačnim nerevidiranim podacima) na osnovu izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site finansijske analize).

I. U V O D 1

II. TRANZICIJA BANKARSKOG SISTEMA 4

1. RESTRUKTURIRANJE	5
2. AGENCIJA ZA BANKARSTVO	6
3. PLATNI PROMET	6
4. BORBA PROTIV PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORIZMA	7
5. BANKARSKA SUPERVIZIJA	8

III. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH 9

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA	
1.1. Status, broj i poslovna mreža	9
1.2. Struktura vlasništva	10
1.3. Kadrovi	13
2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	
2.1. Bilans stanja	15
2.1.1. Obaveze	19
2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost	22
2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive	25
2.2. Profitabilnost	31
2.3. Likvidnost	36
2.4. Devizni rizik	40

IV. ZAKLJUČAK 42

P R I L O Ž I

I UVOD

Bankarski sektor u Federaciji Bosne i Hercegovine u 2006. godini nastavio je s pozitivnim trendovima iz prethodnih godina u svim značajnim segmentima poslovanja i ostao najuređeniji i najznačajniji dio ukupnog finansijskog sistema u zemlji. Na osnovu ostvarenih najvažnijih kvantitativnih i kvalitativnih pokazatelja poslovanja može se zaključiti da je bankarski sektor u 2006. godini uspješno poslovao, da je umjeren i kontinuiran rast i razvoj praćen jačanjem njegove stabilnosti i sigurnosti, što je jedan od ključnih faktora finansijske stabilnosti zemlje i ukupnog ekonomskog sistema.

Ostvareni pozitivni trendovi i unapređenje uspješnosti i stabilnosti sektora rezultat su uspostavljenog institucionalnog okvira kojim se uređuje poslovanje banaka, zatim vršenja efikasnog nadzora nad njihovim poslovanjem i kontrole zakonitosti rada, primjene propisa i održavanja propisanih standarda i kvalitetnijeg upravljanja i rukovođenja u većini banaka.

Prilivom novih stranih investicija došlo je do jačanja kapitalne osnove, povećani su depoziti, posebno štedni, i kreditni izvori što je omogućilo nove plasmane. Banke su poduzele značajne aktivnosti na podizanju kvaliteta i raznovrsnosti proizvoda i usluga i uvođenju i primjeni novih savremenih tehnologija, pojačana je konkurencija i borba za što bolje tržišno pozicioniranje.

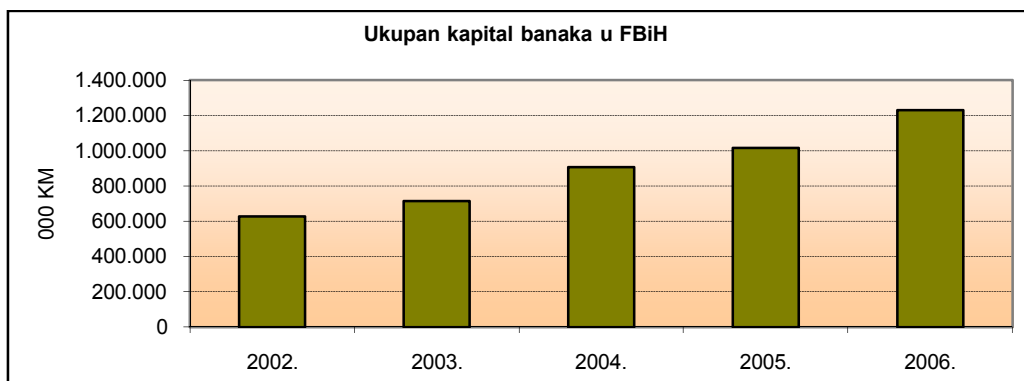
Upravljanje, mjerenje i kontrola rizika je i dalje u većini banaka ključni segment koji treba kontinuirano unapređivati i poboljšavati.

Generalno, može se reći da je poslovanje banaka, zasnovano na međunarodnim standardima i principima, i u 2006. godini bilo u funkciji razvoja, jačanja i napretka ukupnog sistema, njegove efikasnosti, stabilnosti, solventnosti, profitabilnosti i likvidnosti.

Tokom 2006. godine najizrazitije promjene mogle bi se svesti na dalji rast i razvoj sistema i jačanje kapitalne osnove, zatim priliv novih stranih investicija što je rezultiralo izmjenom vlasničke strukture i daljim povećanjem učešća stranog kapitala, i kao rezultat navedenog, tržišno pozicioniranje i zaoštavanje konkurencije.

• **Rast:** Na kraju 2002. godine u FBiH licencu za rad imalo je 29 banaka, a na kraju 2006. u sistemu su poslovale 23 banke. Nakon izvjesnog zatišja u 2005. godini, kada je broj banaka (24) bio isti kao i na kraju 2004. godine, u 2006. godini došlo je do nekoliko bitnih promjena (oduzimanje dozvole jednoj državnoj banci, statusna promjena pripajanja-integracija dvije banke i licenciranje jedne nove) i smanjenja broja banaka na 23.

Kao i prethodnih godina, svi značajni pokazatelji poslovanja bankarskog sektora zabilježili su rast i u 2006. godini, od kojih posebno treba istaći zaustavljanje pada kvantitativnih i kvalitativnih parametara jačine i snage kapitala, kroz priliv novog svježeg kapitala u iznosu od cca 121 milion KM u šest banaka i 16 miliona KM osnivačkog kapitala nove banke, što je za cca dva puta više nego u 2005. godini kada je u pet banaka izvršena dokapitalizacija u iznosu od 56 miliona KM. Također, banke su nastavile sa širenjem mreže svojih organizacionih dijelova, čiji je broj na kraju 2006. godine iznosio 512 na čitavoj teritoriji BiH, što je povećanje od 32 nova organizaciona dijela u 2006. godini (22 u Federaciji, devet u Republici Srpskoj i jedan u Distriktu Brčko).

• **Vlasnička struktura:** Strani investitori (bankarske grupacije) su i u 2006. godini iskazali zainteresiranost za ulaganja u bankarski sektor u Federaciji BiH kroz akviziciju dvije banke koje su bile u većinskom domaćem vlasništvu, tako da su na kraju 2006. godine ostale samo četiri banke s većinskim domaćim privatnim kapitalom koje „drže“ svega 2,9% tržišnog udjela. Neznatno više iznosi učešće pet državnih banaka (4,1%), dok 14 banaka s većinskim stranim kapitalom ima dominantno učešće od 93%. Dakle, nastavljen je trend rasta učešća stranog kapitala u dioničkom kapitalu, koji je u zadnje tri godine povećan sa 68,2% ili 409 miliona KM (na kraju 2003. godine) na 75,5% ili 671 milion KM na kraju 2006. godine. Uporedo s tim, učešće domaćeg privatnog kapitala smanjeno je sa 19,2% ili 115 miliona KM na 9,3% ili 83 miliona KM, dok je državni povećan sa 12,6% na 15,2% što je najviše posljedica dokapitalizacije Investicijske banke FBiH u 2004. godini, ali je evidentan trend pada učešća državnog kapitala.

Koristeći iste pokazatelje došlo bi se do podataka da je na kraju 2004. godine procenat stranog kapitala u Slovačkoj bio 89,6%, u Hrvatskoj 91,5%, u Češkoj 83,1%, u Bugarskoj 74,3%, u Mađarskoj 80,4% , u Rumuniji 69,3%, u Makedoniji 47,6%, a u Sloveniji 32,3%¹.

U potpunom stranom vlasništvu u FBiH je osam banaka sa 477 miliona KM dioničkog kapitala, u šest banaka je strani kapital većinski (176 miliona KM), a u pet banaka učestvuje između 0,1 i 43% sa ukupnim iznosom od 17 miliona KM. U četiri banke u vlasničkoj strukturi nema stranog kapitala, odnosno to su banke s većinskim državnim kapitalom.

• **Konkurencija:** Sigurnost i stabilnost bankarskog sektora doprinijeli su dolasku novih investitora, što je rezultiralo kupovinom dionica dvije „domaće“ banke koje su promijenile vlasničku strukturu (austrijska Steiermarkische Bank und Sparkasse je u procesu stjecanja većinskog udjela u ABS banci d.d. Sarajevo, dok je Privredna banka d.d Zagreb, članica italijanske bankarske grupacije Banca Intesa, postala većinski vlasnik LT Gospodarske banke d.d. Sarajevo) i osnivanjem nove banke (Validus d.d. Varaždin iz Hrvatske osnovao je Vaba banku d.d. Sarajevo).

Iako je u posljednje tri godine došlo do koncentracije i polarizacije u sistemu i izdvajanja „velike četvorke“, dolaskom novih „igrača“ na bankarsko tržište u Federaciji BiH dolazi do daljeg zaoštavanja konkurencije i pojačavanja borbe za povećanjem tržišnog udjela. Na kraju 2006. godine četiri najveće banke sa aktivom od 7,9 milijardi KM zadržale su tržišni udjel od 69% koliko je bio i na kraju 2005. godine, u njima je bilo deponovano 72% ukupnih depozita i 76% ukupne štednje, a ove banke plasirale su 71% ukupnih kredita. Kako bi privukle nove klijente, odnosno preuzele kvalitetne klijente od konkurentskih banaka, razvijene su nove strategije na planu marketinškog nastupa, kojeg karakteriše agresivnija medijska promocija.

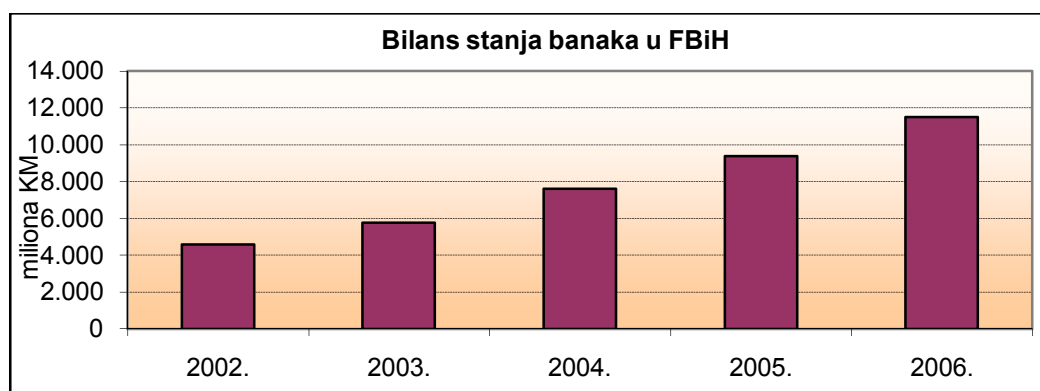
¹ Izvor podataka: BSCEE Review 2005. (BSCEE: Bankarski supervizori Centralne i Istočne Evrope), BSCEE Review 2006. još nije objavljen.

Banke kreiraju i nude nove kreditne i depozitarne proizvode, uvode nove usluge i u drugim bankarskim segmentima, odnosno poboljšavaju kvalitet i asortiman svojih usluga. Pri tome se koriste različiti instrumenti, kao što je politika kamatnih stopa, unapređenje organizacije i kadrovske jačanje, širenje poslovne mreže, finansijska podrška „majke“ ili članica iz grupacije i sl. U većini banaka kartično poslovanje je značajna poslovna aktivnost, što se reflektira kroz sve masovnije korištenje kreditnih i debitnih kartica i povećanje obima bezgotovinskog plaćanja. U toku 2006. godine instalirana su 93 nova bankomata, a na isteku godine njihov broj iznosio je 415. Broj POS terminala također je povećan je i to za 1.793, tako da je na ukupno 9.619 prodajnih mjesta na kraju 2006. godine bilo moguće plaćati robu karticama.

U 2006. godini došlo je i do jačeg ulaska banaka na tržište mikrokreditiranja, i to kroz kreditnu podršku mikrokreditnim organizacijama. Na kraju 2005. godine osam banaka plasiralo je mikrokreditnim organizacijama cca 43 miliona KM, a sa 31. 12. 2006. godine sedam banaka je odobrilo kreditna sredstva u iznosu 61 milion KM. Kroz ovaj vid poslovne saradnje mikrokreditne organizacije i banke prepoznale su i našle zajednički interes u cilju osiguranja novih izvora za kreditiranje malih klijenata kojima sredstva banaka nisu dostupna. To će doprinijeti daljem rastu i razvoju mikrokreditnog sektora, koji postaje sve značajniji segment ukupnog finansijskog sistema.

Bilans stanja

Prema konačnim nerevidiranim podacima, ukupna bilansna suma banaka u Federaciji BiH iznosila je 31.12.2006. godine 11,5 milijardi KM. U odnosu na prethodnu godinu to je povećanje od 23% ili 2,1 milijardi KM. Tokom posljednjih pet godina, odnosno u periodu od početka 2002. do kraja 2006. godine, bilansna suma sistema povećana je gotovo 2,5 puta.

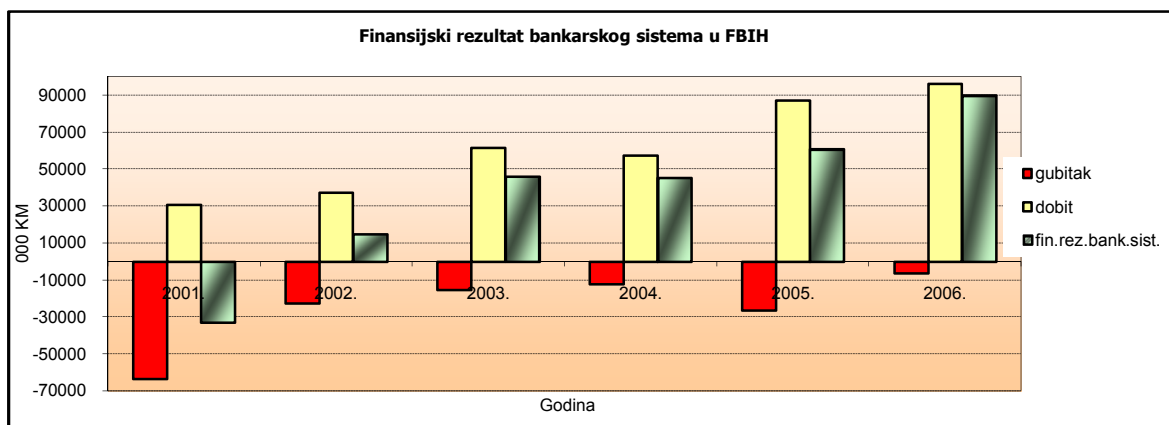
Bilans stanja, odnosno iznos aktive približavaju nas još jednom uobičajenom evropskom standardu. Naime, kao pokazatelj snage bankarskog sektora često se koristi odnos aktive i društvenog bruto proizvoda (GDP). U razvijenim zemljama bankovna aktiva je dva i više puta veća od GDP-a. Tranzicijske zemlje bilježe skromnije odnose. Prema ovom kriteriju, sektor bankarstva Federacije BiH ima solidan rezultat jer je aktiva u 2006. godini dostigla cca 104% procijenjenog GDP-a za FBiH.

Rast bilansne sume ostvaren je povećanjem depozita za 1,5 milijardi KM ili 22%, uzetih kredita od 268 miliona KM što je povećanje od 23% u odnosu na 2005. godinu i rastu kapitala za 211 milion KM ili 21%.

Ukupni depoziti, kao najvažniji izvor finansijskog potencijala, dostigli su iznos od 8,4 milijarde KM, a ukupni kapital banaka 1,2 milijardu KM. U aktivi banaka najznačajnija stavka su krediti s iznosom od 6,8 milijardi KM i novčana sredstva od 4,3 milijarde KM.

Bilans uspjeha

Nakon 2001. godine kada je na nivou sistema ostvaren gubitak u iznosu od 33 miliona KM, započeo je pozitivan trend uspješnog poslovanja. Prema privremenim podacima za 2006. godinu na nivou bankarskog sistema ostvarena je dobit od 89,8 miliona KM što je za 47,8% ili 29 miliona KM više nego u 2005. godini. Pri tome, 19 banaka je ostvarilo dobit od 96,2 miliona KM, a četiri (sve u privremenoj upravi) su poslovale sa gubitkom u iznosu od 6,4 miliona KM.

Ukupno ostvareni ukupan prihod u 2006. godini iznosi 684 miliona KM i za 15% je veći nego u 2005. godini. U strukturi i dalje raste učešće neto kamatnih prihoda: sa 57,2% u 2005. na 57,9% u 2006. godini. Za razliku od prethodne godine, u 2006. godini je ostvaren sporiji rast kamatnih prihoda na kredite (18%) nego kreditnih plasmana (23%). To je najvećim dijelom rezultat dalje tendencije smanjenja kamatnih stopa. Istovremeno, banke su ostvarile operativne prihode u iznosu od 288 miliona KM, što čini 42,4% ukupnog prihoda.

Dva najvažnija indikatora profitabilnosti: ROAA (dobit na prosječnu aktivu) 0,87% i ROAE (dobit na prosječni dionički kapital) 10,82% su bolji u odnosu na 2005. godinu i približili su se nivou iskustvenih standarda. Isti pokazatelji za 2004. godinu iznosili su u Slovačkoj 1,21% i 29,03%, u Hrvatskoj 1,68% i 16,05%, u Češkoj 1,26% i 23,4%, u Bugarskoj 2,06% i 20,02%, u Mađarskoj 1,97% i 23,4%, u Rumuniji 2,04% i 15,58%, u Makedoniji 1,1% i 6,2%, a u Sloveniji 1,05% i 13,34%.

II TRANZICIJA BANKARSKOG SISTEMA

Proces reformi, transformacije, sanacije i konsolidacije bankarskog sistema u Federaciji BiH u završnoj je fazi. Provedene reforme su dovele do pozitivnih efekata i uspješne transformacije u stabilan i siguran bankarski sektor, kojeg karakterišu tradicionalne bankarske aktivnosti i poslovi (depozitni i kreditni) i čije je poslovanje zasnovano na međunarodnim standardima i principima.

Treba posebno naglasiti da je reforma i sanacija bankarskog sistema u Federaciji obavljena bez ikakvih ulaganja javnih prihoda-sredstava budžeta Federacije. Za ove namjene u drugim tranzicijskim zemljama, prema procjenama, izdvajana su velika sredstva: u Hrvatskoj 27, u Češkoj 25, Mađarskoj 13, Poljskoj 8 posto GDP-a.

Dominantno mjesto u finansijskom sektoru Federacije BiH ima bankarski sistem pa je stanje u njemu od posebnog značaja za ukupni ekonomski razvoj. Dvanaest godina nakon završetka

rata i jedanaest godina od početka djelovanja FBA, može se konstatovati da je sektor saniran i konsolidacija bankarstva na samom kraju tog procesa:

- eliminisan je najveći dio problema naslijeđenih iz prethodnog sistema i onih izazvanih ratnim zbivanjima;
- četiri petine od ukupnog broja banaka danas su u privatnom vlasništvu, a one drže 96% aktive sistema;
- proces privatizacije preostalih pet državnih banaka trebao bi se završiti u 2007. godini;
- u vlasništvu stranih investitora je 75,5% dioničkog kapitala u sistemu;
- dolazak stranih investitora doveo je do okrupnjavanja i smanjenja broja banaka kroz integracije banaka koje su u vlasništvu iste grupacije, što je rezultiralo zaoštavanjem konkurencije, donesen je savremeni know-how, ponuđeni novi bankarski proizvodi;
- pojačana je kapitalna osnova bankarstva, poboljšana efikasnost i racionalnost poslovanja koja se približava svjetskim standardima;
- prihvaćeni su i primjenjuju se međunarodni standardi supervizije, poboljšano je upravljanje rizicima itd.

Uspješnu transformaciju i tranziciju bankarstva ne prate promjene u drugim sektorima, posebno u realnom sektoru, što je nužno za dalji razvoj bankarstva. Usporen proces ekonomskog oporavka ima višestruke i mnogoznačne posljedice koje imaju uticaj i na bankarstvo.

Najslabija tačka u pomacima svakako je proces privatizacije državnih banaka. Odlučnim i energičnim stavom i aktivnostima Upravnog odbora i FBA u 2006. godini konačno su učinjeni konkretni pomaci.

Naime, status Ljubljanske banke d.d. Sarajevo riješen je kroz preuzimanje većine njene imovine i obaveza od strane novoosnovane banke, nakon čega je banci oduzeta dozvola i pokrenut proces likvidacije. Na kraju 2006. godine u sistemu još uvijek egzistira pet banaka u državnom vlasništvu. Status Investicijske banke FBiH biće riješen donošenjem novog zakona, Postbanka Sarajevo je u procesu realizacije dokapitalizacije čime će se privatizirati, dok je BOR banka d.d. Sarajevo u prvom mjesecu 2007. godine, nakon uspješno završene emisije dionica, promijenila vlasničku strukturu i postala banka s većinskim privatnim kapitalom, ali sa još uvijek značajnim učešćem državnog kapitala. Za preostale dvije državne banke (UNA banka d.d. Bihać-pod privremenom upravom i Union banka d.d. Sarajevo) rješenje će se tražiti kroz privatizaciju.

1. RESTRUKTURIRANJE

Sasvim je izvjesno da će se broj banaka u Federaciji BiH i dalje smanjivati mada će taj proces teći sporije u odnosu na prethodni period. Ukupno četiri banke (po dvije koje imaju istog vlasnika) nalaze se u procesu integracije, jedan je planiran da se okonča sredinom 2007. godine, a drugi proces krajem godine. Postoje naznake dolaska stranih investitora u još dvije-tri banke.

Posmatrano po veličini aktive, došlo je do radikalnih promjena u sistemu. Lista banaka po iznosu aktive pokazuje velike raspone. Aktiva najveće banke prešla je iznos od tri milijarde (3,1 milijarda KM) što je 26,9% ukupne aktive sektora, a slijede tri banke koje imaju aktivu između 1,3 i 1,9 milijardi KM i najveći tržišni udjel od 42,1%. Isti broj banaka (tri) imaju aktivu između 506 miliona KM i 660 miliona KM i udjelom od 15%. Osam banaka raspolaže s aktivom između 107 miliona KM i 300 miliona KM i učešćem od 12%. Najmanji tržišni udjel od 4% ima također osam banaka čija je aktiva manja od 100 miliona KM.

2. AGENCIJA ZA BANKARSTVO

Agencija za bankarstvo FBiH dala je puni doprinos reformi bankarskog sektora iako je, nerijetko, bilo prisutno nerazumijevanje za mjere koje je poduzimala. Kao neovisna i samostalna institucija za nadzor i licenciranje banaka, osnovana je u drugoj polovini 1996. godine i njen rad od početka je usmjeren na stvaranje jakog i stabilnog bankarskog sistema, tržišno orijentiranog i oslonjenog na međunarodne standarde poslovanja i supervizije banaka. Zakonom o Agenciji utvrđeni su njeni osnovni zadaci koji se, u najkraćem, svode na izdavanje dozvola za osnivanje i rad banaka, donošenje podzakonskih akata, nadziranje rada banaka i poduzimanje mjera u skladu sa Zakonom što uključuje i uvođenje postupaka privremene uprave i likvidacije banaka, odnosno iniciranje postupaka stečaja nad bankama.

U proteklih 10 godina FBA je, prema ocjenama i domaćih i stranih dužnosnika, dostigla visok nivo profesionalnosti, sa zaposlenim koji imaju najbolje ekspertize iz oblasti supervizije, stečene kroz brojne edukacije u zemlji i inostranstvu.

S osnovnim ciljem da zaštiti novac i interese deponenata, FBA je u periodu od svog osnivanja do kraja 2006. godine uvela mjere (privremene uprave, likvidacije ili stečaja) u 25 banaka, a u jednu banku privremena uprava je uvedena po nalogu Visokog predstavnika za BiH. Privremena uprava uvedena je u 23 banke.

Od 26 banaka u kojima su uvedene mjere:

- četiri banke su pripojene drugim bankama;
- u sedam banaka je pokrenut stečajni postupak, prema podacima kojim raspolaže FBA postupak je okončan u dvije banke, a u ostalih pet je u toku;
- u deset banaka je pokrenut likvidacioni postupak. Likvidacioni postupak je okončan u pet banaka, jedna je prodana, a u četiri banke su isplaćene sve obaveze prema povjericima i dioničarima. Očekuje se okončanje likvidacionih postupaka u toku 2007. godine;
- u pet banaka je u toku postupak privremene uprave. U četiri banke očekuje se okončanje privremene uprave tokom 2007. godine, a u Hercegovačkoj banci, koja je od Visokog predstavnika prenesena FBA tek u 2007. godini, treba da se sagleda i snimi stanje i zatim utvrde rokovi za okončanje.

3. PLATNI PROMET

Funkcionisanje unutrašnjeg platnog prometa u bankarskom sistemu Federacije Bosne i Hercegovine uspješno je nastavljeno i u 2006. godini, odnosno njegov kvalitet bilježi blagi trend rasta. Ovo se ima, dobrim dijelom, zahvaliti uspješnom funkcionisanju Jedinственог регистра transakcijskih računa, koji se vodi u Centralnoj banci Bosne i Hercegovine.

U bankarskom sistemu Federacije Bosne i Hercegovine je u 2006. godini, prema izvještajima banaka, obavljeno ukupno 32,5 miliona platnih transakcija u unutrašnjem platnom prometu u ukupnoj vrijednosti od 55,5 milijardi KM. Prema podacima Centralne banke BiH, tokom 2006. godine banke u Federaciji Bosne i Hercegovine su obavile ukupno 14,7 miliona međubankarskih platnih transakcija (Rtgs i GC) u ukupnoj vrijednosti od 35,3 milijardi KM. Prema tome, na unutarbankarske transakcije otpada 17,8 miliona u vrijednosti od 20,2 milijarde KM. Dakle, od ukupnog broja 54,8% su unutarbankarske, a 45,2% međubankarske platne transakcije. Po vrijednosti, 36,4% su unutarbankarske, a 63,6% međubankarske platne transakcije. U poređenju s prethodnom godinom evidentno je smanjenje učešća unutarbankarskih platnih transakcija (i po broju obavljenih transakcija i po njihovoj

vrijednosti), odnosno povećanje učešća međubankarskih platnih transakcija u unutrašnjem platnom prometu Federacije Bosne i Hercegovine.

Posmatrano na nivou Bosne i Hercegovine, banke iz Federacije BiH obavile su 51,5% svih unutarbankarskih i 59% ukupnih međubankarskih transakcija. Prema vrijednosti, banke u Federaciji BiH su unutar banaka transferirale 45%, a između banaka 74% iznosa u ukupnom platnom prometu u BiH.

Učešće banaka pojedinačno u transakcijama platnog prometa u Federaciji BiH kreće se od 0,02 do 10,32 po broju i između 0,09 i 14,02 po iznosu izvršenih transakcija.

4. BORBA PROTIV PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORIZMA

Ocjenu bankarskog sistema Federacije Bosne i Hercegovine u segmentu sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma započeti ćemo konstatacijom da ne postoje razlozi za supervizorsku zabrinutost u pogledu upravljanja rizicima od pranja novca i finansiranja terorizma (rizik reputacije, operativni rizik, pravni rizik, rizici koncentracija u aktivni i depozitima). Naime, kvalitet upravljanja rizicima koji se u poslovanju banaka mogu pojaviti kao posljedica pranja novca i finansiranja terorizma, nastavila je trend rasta, uz zadržavanje kvantiteta rizika u granicama umjerenog.

Implementacija politika, koje su sastavni dio programa za upravljanje ovim rizicima, izgleda ovako:

1. Politika o prihvatljivosti klijenta: Definirani su kriteriji prihvatljivosti klijenta na osnovu kojih su banke ustrojile posebne registre profila klijenata.

2. Politika o identifikaciji klijenta: Banke su usvojile identifikaciju klijenta kao osnovni element standarda «upoznaj svog klijenta». Politiku o identifikaciji klijenta banke primjenjuju kod uspostave poslovnih odnosa sa klijentima. Međutim, još uvijek je, iz objektivnih razloga (ažuriranje zahtijeva jako puno vremena), prisutan problem ažuriranja dokumentacije kojom se dokumentira uspostava tih odnosa kod već uspostavljenih poslovnih odnosa.

3. Politika o stalnom praćenju računa i transakcija: Ova politika se primjenjuje i sve je manje formalnog praćenja računa i transakcija klijenta. U cilju postizanja suštinskog praćenja računa i transakcija klijenata banke su pristupile, na osnovu primjene principa «upoznaj svog klijenta», izradi lista klijenata čije su transakcije od 30.000,00 KM ili više izuzete od obaveze izvještavanja.

4. Politika o upravljanju rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma: Elementi navedene politike su definirani u programima banaka. Definirane su linije izvještavanja, kako eksterne, tako i interne. Izvještavanje Agencije je bilo na zadovoljavajućem nivou. Banke su u 2006. godini izvjestile 215.967 transakcija, što je za 35% više u odnosu na prethodnu godinu, a predstavlja 0,66 % ukupno obavljenih transakcija u bankarskom sistemu Federacije Bosne i Hercegovine (32.514.037 obavljenih transakcija po podacima banaka) u vrijednosti od 8,3 milijarde KM, što je za 15% više u odnosu na prethodnu godinu i čini 15% ukupne vrijednosti obavljenih transakcija u bankarskom sistemu Federacije Bosne i Hercegovine (55,5 milijardi KM po podacima banaka). Banke su izvjestile o 10 transfera prije njihovog izvršenja, što je za 87% manje u odnosu na 2005. godinu i čini zanemarivo mali dio (0,005%) ukupno izvještenih transfera u vrijednosti od 28,4 miliona KM, što je za 48% manje u odnosu na prethodnu godinu, a predstavlja 0,3% vrijednosti ukupno izvještenih transfera u ovoj godini. Najveći broj izvještenih transfera su transferi koje su banke izvjestile po njihovom izvršenju u propisanom

roku, 214.574 transfera, što je za 35% više u odnosu na raniju godinu, a predstavlja 99,35% ukupnog broja izviještenih transfera u ovoj godini u vrijednosti 8,2 milijarde KM, što je za 15% više u odnosu na prethodnu godinu i čini 98,9% vrijednosti ukupno izviještenih transfera. Banke su izvještavale i o transferima po isteku rokova propisanih za njihovo izvještavanje, 1.383 transfera, što je za 7% manje u odnosu na 2005. godinu, a predstavlja 0,65% ukupnog broja izviještenih transfera u ovoj godini u vrijednosti od 66,4 miliona KM, što je za 18% manje u odnosu na raniju godinu, a predstavlja 0,8% vrijednosti ukupno izviještenih transfera.

Banke su izvjestile o 31 sumnjivom transferu u vrijednosti od 36,5 miliona KM. Deset transfera je izviješteno prije izvršenja u vrijednosti od 28,4 miliona KM. Jedanaest transfera u vrijednosti od 7,5 miliona KM, koji su izviješteni po proteku roka za izvještavanje, izviješteno je po nalogu FBA. Ostali transferi, izviješteni po proteku roka za izvještavanje, monitoringom banaka su definirani kao sumnjivi i izviješteni FOO. Podaci o broju i vrijednosti transfera izviještenih prije izvršenja ukazuju da je kvantitet rizika umjeren i još uvijek bilježi trend pada, a podaci o broju i vrijednosti transfera izviještenih po proteku roka za izvještavanje ukazuju da je kvalitet upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma zadovoljavajući te da još uvijek bilježi trend rasta. Ostali podaci iz izvještaja banaka (broj i vrijednost transfera: obustavljenih od FOO, izvršenih po obavijesti FOO, izvršenih po proteku roka od 5 dana, za koje (ni)su traženi podaci), također potvrđuju ocjene o kvantitetu rizika i kvalitetu njegovim upravljanjem. Međutim, kontrolama je utvrđeno da postoji značajna netačnost u izvještavanju prema FOO. Naime, većina kontroliranih banaka je izvještavanje vršila tako da je u povezane izvještene transakcije uključivala i transakcije koje su 30.000,00 KM ili više, zanemarujući pri tome da povezanu transakciju čine dvije ili više transakcija koje su međusobno povezane, a čiji je iznos ispod iznosa potrebnog za vršenje identifikacije i izvješćivanje.

Obuka osoblja, kao bitan segment politike o upravljanju rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma je postala stalan proces u bankarskom sistemu. U ovoj godini koordinatori za usklađenost banaka sa standardima na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma su imali obuke na kojima su pored domaćih predavača, u organizaciji Udruženja banaka BiH, učestvovali i eksperti iz inostranstva.

Prema tome, kvalitet upravljanja rizicima od pranja novca i finansiranja terorizma je zadovoljavajući i bilježi blagi trend rasta.

5. BANKARSKA SUPERVIZIJA

Polazeći od potrebe cjelokupne makroekonomske i finansijske stabilnosti, Bazelski komitet za superviziju je 1997. godine usvojio dvadeset pet osnovnih principa koji se moraju poštivati da bi supervizorski sistem u bankarstvu bio efikasan.

Principi su minimalni zahtjevi koje treba ispuniti i u mnogim slučajevima neophodno ih je dopuniti drugim mjerama kako bi se zadovoljili specifični uslovi ili regulirali rizici u finansijskim sistemima pojedinih zemalja. Principi se odnose na preduslove za efikasnu superviziju banaka, izdavanje dozvola, opreznosne propise i zahtjeve, metode za stalnu superviziju banaka, neophodne informacije, ovlaštenja supervizora i prekogranično bankarstvo.

Zakonski i podzakonski okvir za poslovanje banaka u Federaciji BiH su konzistentni međunarodnim standardima. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o bankama iz augusta 2002. godine je normirano (član 69.) da "Propisi koje donosi Agencija... zasnivaju se na osnovnim principima za superviziju banaka koje objavljuje Bazelski komitet za superviziju banaka". FBA se u cjelini pridržavala ove norme pri pripremi i usvajanju podzakonske

regulative koja se primjenjuje od početka 2003. godine, a u regulativu su ugrađene i neke od normi Evropskih bankarskih direktiva.

Bankarska supervizija-on site i off site kontrola banaka radila je po planu i programu rada za 2006. godinu. Svim kontroliranim bankama, nakon sačinjenih zapisnika, izdati su nalozi za izvršenje i otklanjanje uočenih nedostataka. Kontrolom je utvrđeno da su sve banke naloge FBA uredno i uglavnom na vrijeme izvršavale.

Treba naglasiti činjenicu da je, na obostrano zadovoljstvo i banaka i FBA, supervizija sve više objektivno prihvaćena i da je sve manje nesporazuma između supervizora i odgovornih uposlenika banaka. To je i ozvaničeno na skupu održanom početkom novembra 2006. godine, kojeg je organizovalo Udruženje banaka BiH, na temu „Banke i supervizija“. Konkretno, stručan i profesionalan pristup od strane supervizije pri kontroli banaka ima za cilj dalje unapređenje kvaliteta poslovanja banaka, njihove profitabilnosti, solventnosti i sigurnosti u poslovanju, što je obostrani interes.

III POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 31.12.2006. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imale su 23 banke. Broj banaka je manji u odnosu na 31.12.2005. godine: CBS Bank d.d. Sarajevo je pripojena NLB Tuzlanskoj banci d.d. Tuzla; izdata je dozvola za Validus banku d.d. Sarajevo (u decembru promijenila naziv u VABA banka d.d. Sarajevo), a Ljubljanskoj banci d.d. Sarajevo je ukinuta dozvola – dio sredstava i obaveza je preuzela Vaba banka, a za ostatak je pokrenut postupak likvidacije.

Privremenu upravu na dan 31.12.2006. godine imalo je pet banaka (UNA banka d.d. Bihać, Hercegovačka banka d.d. Mostar, Poštanska banka BiH d.d. Sarajevo, Privredna banka d.d. Sarajevo i Investicijska banka Federacije BiH d.d. Sarajevo).

Tabela 1: Promjene u broju i vlasničkoj strukturi banaka

	Državne banke	Privatne banke	U K U P N O
31.12. 2003.	7	20	27
Promjene u 2004.godini :			
-oduzete dozvole	-1		-1
- spajanje/pripajanje		-2	-2
31.12.2004.	6	18	24
U 2005. godini nije bilo promjena			
31.12. 2005.	6	18	24
Promjene u 2006.godini :			
-oduzete dozvole	-1		-1
- nove dozvole		+1	+1
-spajanje/pripajanje		-1	-1
31.12.2006.	5	18	23

U 2006. godini banke su nastavile sa širenjem mreže svojih organizacionih dijelova. Banke iz Federacije BiH otvorile su 32 nova organizaciona dijela i to 22 u Federaciji BiH, devet u Republici Srpskoj i jednu u Brčko Distriktu. U odnosu na 31.12.2005. godine kada su banke imale 480 organizacionih dijelova, to predstavlja porast od 6,7%.

Sa 31.12.2006. godine 11 banaka iz Federacije BiH imalo je 38 organizacionih dijelova u Republici Srpskoj i 13 u Brčko Distriktu, a pet banaka iz Republike Srpske imalo je 19 organizacionih dijelova u Federaciji BiH.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutrašnjem platnom prometu 31.12.2006. godine imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je 15 banaka.

1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama² sa 31.12.2006. godine ocjenjena na osnovu raspoloživih informacija i uvida u samim bankama³ je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 18 banaka (78%)
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu⁴ 5 banaka (22%)

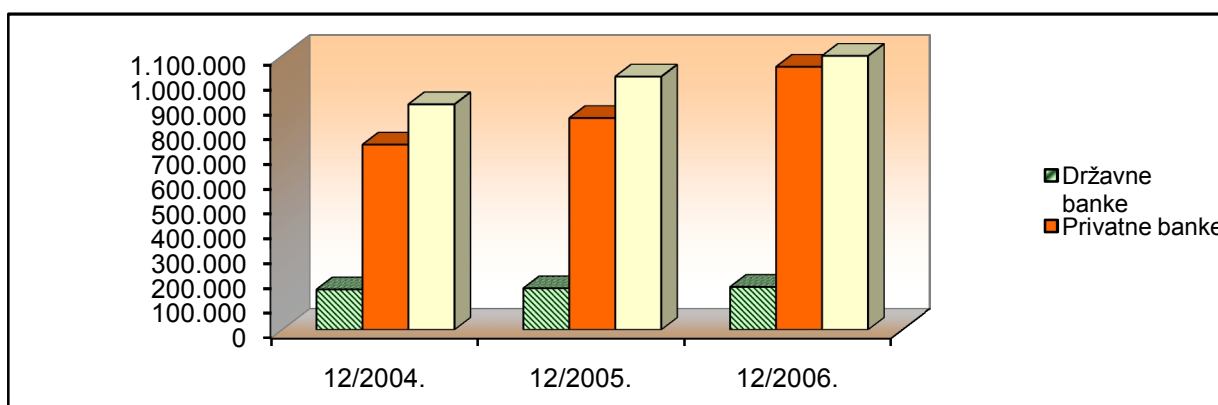
Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala⁵.

Tabela 2: *Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu*

-u 000 KM-

BANKE	31.12.2004.		31.12.2005.		31.12.2006.		INDEKS	
	1	2	3	4	5	6	3/2	4/3
Državne banke	161.915	18%	166.494	16%	171.919	14%	103	103
Privatne banke	743.495	82%	850.223	84%	1.056.174	86%	114	124
U K U P N O	905.410	100%	1.016.717	100%	1.228.093	100%	112	121

Grafikon 1: *Pregled strukture vlasništva (ukupan kapital)*

² Kriterij podjele banaka po vrsti vlasništva je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

³ Na osnovu dobijenih dokumenata, kao i registracija kod nadležnih institucija svih promjena u kapitalu i dioničarima banaka, došlo se do strukture vlasništva na kapitalu banaka u FBiH sa 31.12.2006.godine.

⁴ Državno vlasništvo se odnosi na domaći državni kapital BiH.

⁵ Iz bilansa stanja po shemi FBA: dionički kapital, emisijski ažio, neraspoređena dobit i rezerve, i ostali kapital (finansijski rezultat tekućeg perioda).

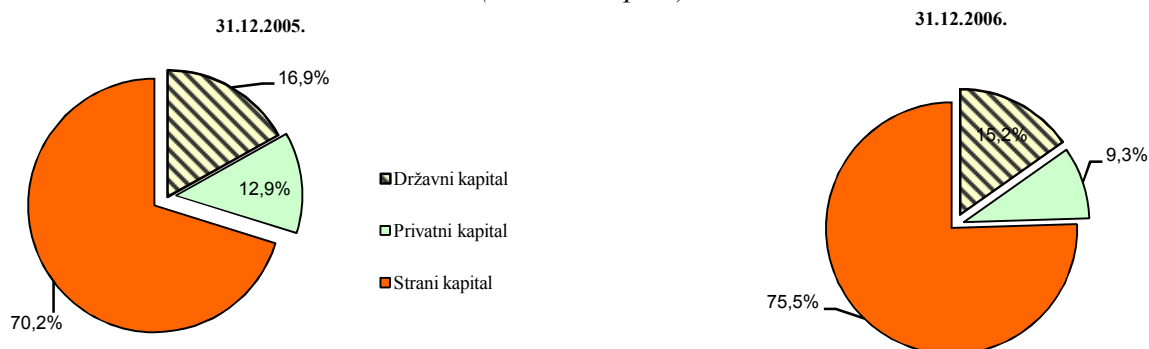
Analizom učešća državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

Tabela 3: *Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala*

- u 000 KM-

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2004.		31.12.2005.		31.12.2006.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	5/3	7/5
1	3	4	5	6	7	8	9	10
Državni kapital	135.350	17,8	135.344	16,9	135.019	15,2	100	100
Privatni kapital (rezidenti)	132.785	17,4	103.026	12,9	83.077	9,3	78	81
Strani kapital (nerezidenti)	493.227	64,8	561.117	70,2	670.695	75,5	114	120
U K U P N O	761.362	100,0	799.487	100,0	888.791	100,0	105	111

Grafikon 2: *Struktura vlasništva (dionički kapital)*

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala najizrazitije pokazuje promjene i trendove u bankarskom sistemu FBiH, i to u segmentu promjene strukture vlasništva.

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu banaka sa 31.12.2006. godine iznosi 15,2 % i manji je za 1,7 procentnih poena u odnosu na 31.12.2005. godine.

U odnosu na kraj 2005. godine učešće privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu bankarskog sektora smanjeno je sa 12,9% na 9,3%, a učešće stranog kapitala je povećano sa 70,2% na 75,5%. Rast učešća stranog kapitala od 5,3 procentna poena je iz sljedećih razloga: izvršenih dokapitalizacija u iznosu od 77 miliona KM⁶ kod šest banaka (u stranom vlasništvu), osnivanja jedne nove banke sa kapitalom od 16 miliona KM (u stranom vlasništvu), prodaje dionica rezidenata (kod šest banaka) stranim kupcima (nerezidentima) u ukupnom iznosu od cca 23,3 miliona KM (kod dvije banke to je rezultiralo promjenom vlasničke strukture i prelazak u banke s većinskim stranim kapitalom), uz istovremeno smanjenje dioničkog kapitala kod jedne banke (u stranom vlasništvu) u procesu statusne promjene u iznosu od cca 6,7 miliona KM.

Promjene u vlasničkoj strukturi su se odrazile i na učešće, odnosno tržišne udjele i poziciju banaka grupiranih prema kriteriju većinskog vlasništva na dioničkom kapitalu. Tržišni udjel banaka u većinskom stranom vlasništvu se povećao za 4,0 procentna poena i sa 31.12.2006. godine iznosio je 93,0%. Tržišni udjel banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom

⁶ Iznos koji se odnosi na nerezidente (ukupna dokapitalizacija u šest banaka je iznosila 80,3 miliona KM plus ažio 41,1 milion KM).

iznosio je 2,9%, što je za 3,6 procentnih poena manje nego na kraju 2005. godine. Udio državnog kapitala također se smanjio sa 4,5% na kraju 2005. godine, na 4,1% sa 31.12.2006. godine.

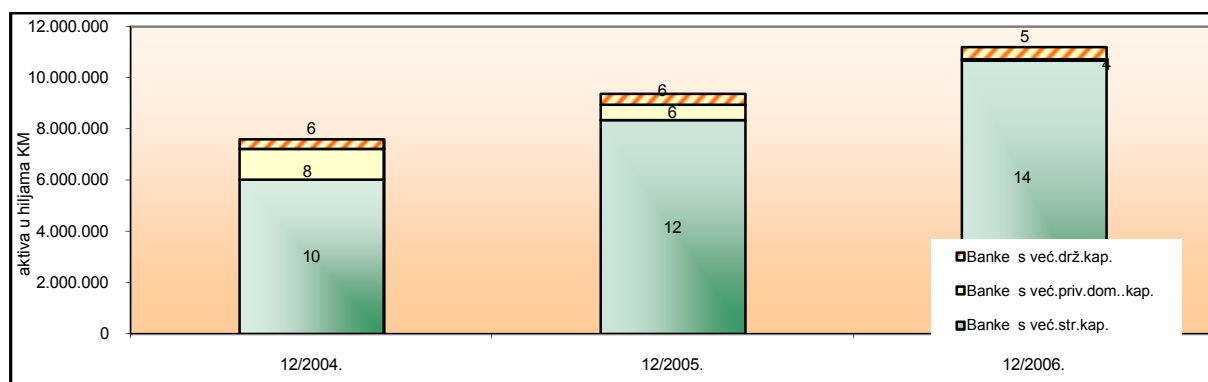
U funkciji što jačeg tržišnog pozicioniranja odvijali su se i integracijski procesi u prethodnim periodima, koji su rezultirali koncentracijom u bankarskom sektoru kroz okrupnjavanje najvećih banaka, smanjenjem broja banaka, te zaoštavanjem konkurencije. Do promjena je došlo i zbog aktivnosti u procesu pripajanja koje je završeno sa 30.06.2006. godine, odnosno ishodna banka egzistira od 01.07.2006. godine. U drugoj polovini 2006. godine realiziran je i jedan sporazum o preuzimanju dijela aktive i obaveza jedne banke od strane novoosnovane banke.

Tabela 4: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva⁷

- u %-

BANKE	31.12.2004.			31.12.2005.			31.12.2006.		
	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi
1	2	2	3	7	5	6	10	8	9
Banke s većinskim državnim kapitalom	6	17,9	4,9	6	16,4	4,5	5	14,0	4,1
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	8	16,9	15,8	6	8,0	6,5	4	3,7	2,9
Banke s većinskim stranim kapitalom	10	65,2	79,3	12	75,6	89,0	14	82,3	93,0
UKUPNO	24	100,0	100,0	24	100,0	100,0	23	100,0	100,0

Grafikon 3: Tržišni udjeli prema vrsti vlasništva

1.3. Kadrovi

U bankama FBiH na dan 31.12.2006. godine bilo je zaposlenih ukupno 6.606 radnika, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 6%, a u privatnim bankama 94%.

⁷ Prema većinskom kapitalu (učešće veće od 50%).

Tabela 5: Zaposleni u bankama FBiH

BANK E	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2004.		31.12.2005.		31.12.2006.		3:2	4:3
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državne banke	490	9%	475	8%	423	6%	97	89
Privatne banke	5.197	91%	5.540	92%	6.183	94%	107	112
U K U P N O	5.687	100%	6.015	100%	6.606	100%	106	110
Broj banaka	24		24		23			

U 2006. godine broj zaposlenih je povećan za 10% ili za 591 radnika, što je za četiri procenta više od stope ostvarene u 2005. godini. Intenzivnije zapošljavanje novih djelatnika u bankarskoj industriji je rezultat daljeg širenja poslovne mreže banaka, uvođenja novih proizvoda i usluga, odnosno rasta i razvoja ukupnog bankarskog sektora.

Tabela 6: Kvalifikaciona struktura zaposlenih

STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2004.		31.12.2005.		31.12.2006.		4:2	6:4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema	2.016	35,4%	2.165	36,0%	2.408	36,5%	107	111
Viša stručna sprema	596	10,5%	642	10,7%	714	10,8%	108	111
Srednja stručna sprema	2.962	52,1%	3.102	51,6%	3.391	51,3%	105	109
Ostali	113	2,0%	106	1,7%	93	1,4%	94	88
U K U P N O	5.687	100,0%	6.015	100%	6.606	100,0%	106	110

Već duži period u bankama je prisutan trend poboljšanja kvalifikacione strukture i povećanje broja zaposlenih sa visokom i višom stručnom spremom, što je uticalo na izmjenu strukture prema stepenu stručne spreme, tako da je sa 31.12.2006. godine učešće zaposlenih sa srednjom stručnom spremom iznosilo 51,3%, što je za 0,3 procenta manje u odnosu na kraj 2005. godine.

Jedan od pokazatelja koji utiče na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankarskog sistema je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sistema.

Tabela 7: Aktiva po zaposlenom

BANKE	31.12.2004.			31.12.2005.			31.12.2006.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	490	373.064	766	475	422.680	890	423	475.618	1.124
Privatne	5.197	7.240.166	1.393	5.540	8.956.027	1.617	6.183	11.023.562	1.783
UKUPNO	5.687	7.613.230	1.339	6.015	9.378.707	1.559	6.606	11.499.180	1.741

Na kraju 2006. godine na nivou bankarskog sistema na svakog zaposlenog je dolazilo 1,74 miliona KM aktive. Ovaj pokazatelj je nešto poboljšan kod državnih banaka u odnosu na kraj 2005. godine, i to zbog značajnog smanjenja broja zaposlenih od 11% (nakon oduzimanja dozvole jednoj državnoj banci), ali je i dalje znatno lošiji od pokazatelja za privatne banke.

Tabela 8: *Aktiva po zaposlenom po grupama*

Aktiva (000 KM)	31.12.2004.	31.12.2005.	31.12.2006.
	Broj banaka	Broj banaka	Broj banaka
Do 500	7	5	5
500 do 1.000	5	7	7
1.000 do 1.500	4	3	3
1.500 do 2.000	7	3	1
Preko 2.000	1	6	7
UKUPNO	24	24	23

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 336 hiljada KM do 3,4 miliona KM aktive po zaposlenom. Osam banaka ima ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod četiri najveće banke u sistemu prelazi iznos od 2,2 miliona KM. Na kraju, može se reći da su banke učinile značajne pomake na poboljšanju kvaliteta i unapređenju uslova u kojima servisiraju svoje komitente, pravna i fizička lica, kao i uslova pod kojima plasiraju sredstva klijentima.

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvještaja obavlja se korištenjem izvještaja propisanih od strane FBA i izvještaja drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

1. informacije o bilansu stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, sa dodatnim priložima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i vanbilansnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
2. informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, a na osnovi propisanih izvještaja od strane FBA (tromjesečno),
3. informacije o rezultatima poslovanja banaka (bilans uspjeha po shemi FBA) i izvještaji o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvještaja, bazu podataka čine i informacije dobijene na osnovu dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka u Federaciji, zatim izvještaji o reviziji finansijskih izvještaja banaka urađeni od strane neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankarskog sistema u cjelini.

U skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja banaka, banke s većinskim državnim kapitalom obavezne su izvještavati FBA na bazi "punog" bilansa stanja raščlanjenog na: pasivni, neutralni i aktivni podbilans. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankarskog sistema temeljiti na pokazateljima iz aktivnog podbilansa banaka s većinskim državnim kapitalom⁸.

⁸ Neke od državnih banaka u "punom bilansu" iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 31.12.2006. godine te stavke su iznosile 641 milion KM.

2.1. Bilans stanja

Ukupna bilansna suma banaka u Federaciji BiH, prema dostavljenim bilansama stanja na dan 31.12.2006. godine, iznosila je 11,5 milijardi KM, što je za 23% ili 2,1 milijarda KM više u odnosu na stanje 31.12.2005. godine. Ista stopa rasta ostvarena je i u 2005. godini, što je u apsolutnom iznosu bio porast od 1,8 milijardi KM. Na osnovu navedenih pokazatelja može se zaključiti da bankarski sektor u Federaciji BiH nastavlja sa trendom umjerenog i stabilnog rasta.

Tabela 9: Bilans stanja

O P I S	IZNOS (u 000 KM)			INDEKS	
	31.12.2004.	31.12.2005.	31.12.2006.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
AKTIVA (IMOVINA):					
Novčana sredstva	2.859.489	3.533.700	4.287.723	124	121
Vrijednosni papiri	19.430	20.010	45.922	103	229
Plasmani drugim bankama	81.624	68.811	105.390	84	153
Kreditni	4.422.539	5.545.077	6.820.154	125	123
Rezerve za kreditne gubitke (RKG)	237.960	260.155	287.561	109	111
Kreditni- neto (kreditni minus RKG)	4.184.579	5.284.922	6.532.593	126	124
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	299.189	306.637	341.671	103	111
Ostala aktiva	168.919	164.628	185.881	98	113
UKUPNA AKTIVA	7.613.230	9.378.708	11.499.180	123	123
PASIVA:					
OBAVEZE					
Depoziti	5.602.238	6.864.048	8.379.322	123	122
Uzete pozajmice od drugih banaka	3.329	2.912	2.890	87	99
Obaveze po uzetim kreditima	850.833	1.152.910	1.420.944	136	123
Ostale obaveze	251.420	342.121	467.931	136	134
KAPITAL					
Kapital	905.410	1.016.717	1.228.093	112	121
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	7.613.230	9.378.708	11.499.180	123	123

Tabela 10: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi

BANKE	31.12.2004.		31.12.2005.		31.12.2006.		INDEKS	
							3/2	4/3
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državne banke	373.064	5%	422.680	5%	475.618	4%	113	113
Privatne banke	7.240.657	95%	8.956.028	95%	11.023.562	96%	124	123
UKUPNO	7.613.721	100%	9.378.708	100%	11.499.180	100%	123	123

Državne banke ostvarile su, kao i prethodne 2005. godine, rast aktive od 13 % ili 53 miliona KM, dok su privatne banke imale značajno povećanje bilansne sume od 23% ili 2,1 milijardu KM. Ovakav neravnomjeran rast rezultirao je i promjenom u strukturi i smanjenjem učešća sektora državnih banaka sa 5% na 4%.

Stope rasta pojedinačnih banaka kretale su se u rasponu od 3% do 48%. Većina banaka (11 banaka) ostvarilo je umjeren rast između 15% i 27%. Pet banaka imale su nešto snažniji rast, sa stopama između 33% do 48%, a preostale banke (uglavnom manje banke) zabilježile su relativno nizak rast, sa stopom do 8%. Samo jedna banka je u 2006. godini imala smanjenje

aktive od 6%. Od ukupnog rasta bilansne sume bankarskog sektora na četiri najveće banke odnosi se 68% ili 1,4 milijarda KM.

Ako se bankarski sistem analizira s aspekta veličine aktive i određenih grupa u okviru toga, promjene u broju banaka i učešća pojedinih grupa su rezultat, s jedne strane, smanjenja broja banaka (integracija dvije banke), a s druge strane, rasta aktive većih banaka.

Najveća banka u sistemu je i u 2006. godini nastavila sa snažnim rastom i povećanjem učešća za 0,3%, tako da je na kraju 2006. godine sa aktivom od preko tri milijarde KM (3,1 milijarda KM) njen tržišni udjel iznosio 26,9%. U II grupi broj banaka (tri) ostao je isti, i iako je njihovo učešće u ukupnoj aktivnosti smanjeno za 0,5 procentnih poena, ova grupa ima i dalje najveće učešće od 42,1%. Najveće promjene u broju banaka i učešću zabilježene su u III i IV grupi banaka. U 2006. godini tri banke kod kojih je aktiva prešla iznos od 500 miliona KM formirale su III grupu i dostigle učešće od 15% na kraju 2006. godine. Najbrojnija grupa od 12 banaka na kraju 2005. godine smanjena je u 2006. godini za četiri banke (zbog statusne promjene pripajanja jedne banke i prelaska tri banke u III grupu), što je dovelo i do značajnog smanjenja njihovog učešća, koje je na kraju 2006. godine iznosilo svega 12%. Kao i do sada, nastavljen je pad učešća banaka iz V grupe (sa 4,1% na 4%), s tim da je broj banaka (osam) ostao nepromijenjen.

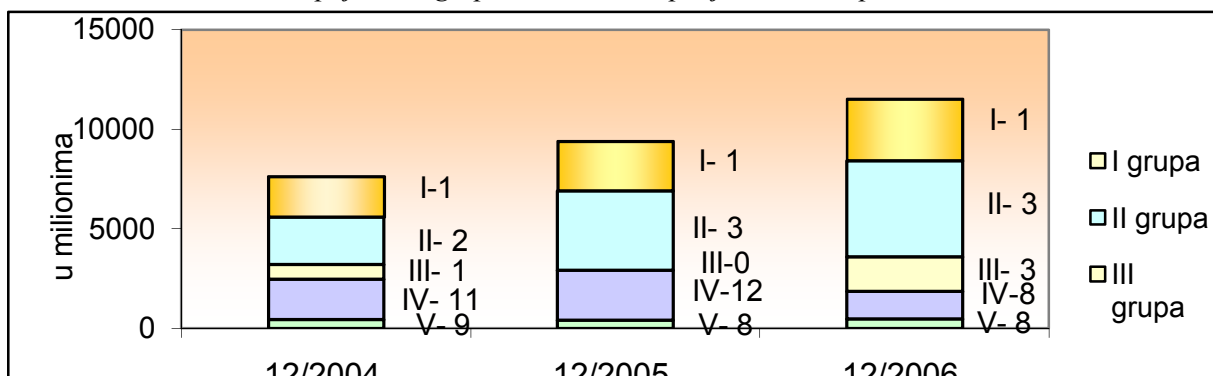
Na osnovu navedenog može se zaključiti da četiri najveće banke u sistemu „drže“ dostignute udjele, ali i da sljedeća grupa banaka (sa aktivom između 500 miliona KM i jedne milijarde) postaje sve značajniji konkurent velikim bankama u pogledu tržišnog pozicioniranja, a najavljene statusne promjene pripajanja u 2007. godini dovesti će do značajnih promjena učešća pojedinih grupa i broja banaka.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka⁹ u ukupnoj aktivnosti kroz periode (iznosi su u milionima KM):

Tabela 11: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivnosti kroz periode

IZNOS AKTIVE	31.12.2004.			31.12.2005.			31.12.2006.		
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka
I- Preko 2.000	2.043	26,9	1	2.495	26,6	1	3.098	26,9	1
II- 1000 do 2000	2.382	31,3	2	3.996	42,6	3	4.836	42,1	3
III- 500 do 1000	741	9,7	1	0	0,0	0	1.723	15,0	3
IV- 100 do 500	2.036	26,7	11	2.504	26,7	12	1.382	12,0	8
V- Ispod 100	411	5,4	9	384	4,1	8	460	4,0	8
UKUPNO	7.613	100,0	24	9.379	100,0	24	11.499	100,0	23

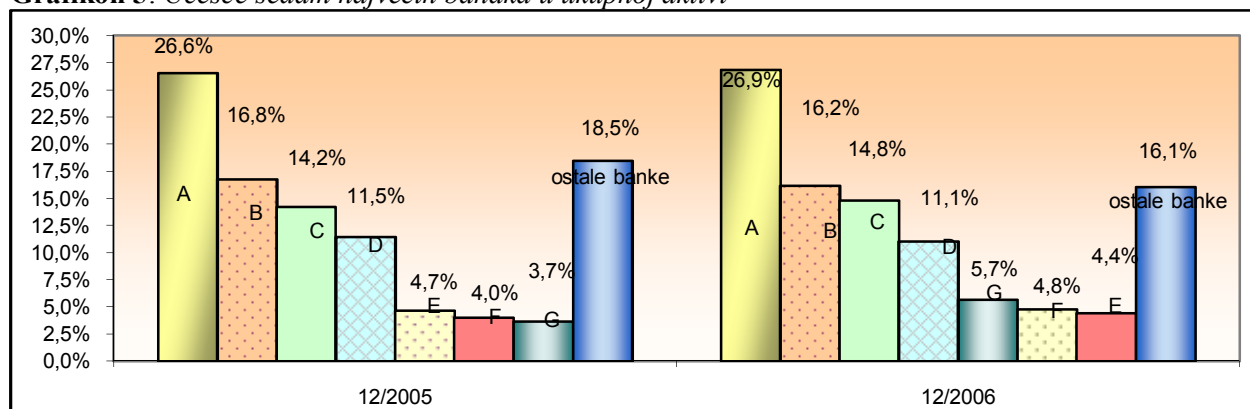
Grafikon 4 : Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivnosti kroz periode

⁹ Banke su podijeljene u pet grupa zavisno od veličine aktive.

U sljedećem grafikonu data je struktura i trend učešća sedam najvećih banaka¹⁰ u bankarskom sistemu u Federaciji BiH :

Grafikon 5: Učešće sedam najvećih banaka u ukupnoj aktivi

Kao i prethodnih godina rast bilansne sume u izvorima je najviše finansiran rastom depozita (za 22% ili 1,5 milijardi KM), zatim uzetih kredita (za 23% ili 268 miliona KM) i kapitala (za 21% ili 211 miliona KM).

U aktivi novčana sredstva su veća za 21% ili 754 miliona KM, a krediti za 23% ili 1,3 milijarde KM.

U sljedećoj tabeli i grafikonima data je struktura najznačajnijih pozicija bilansa banaka.

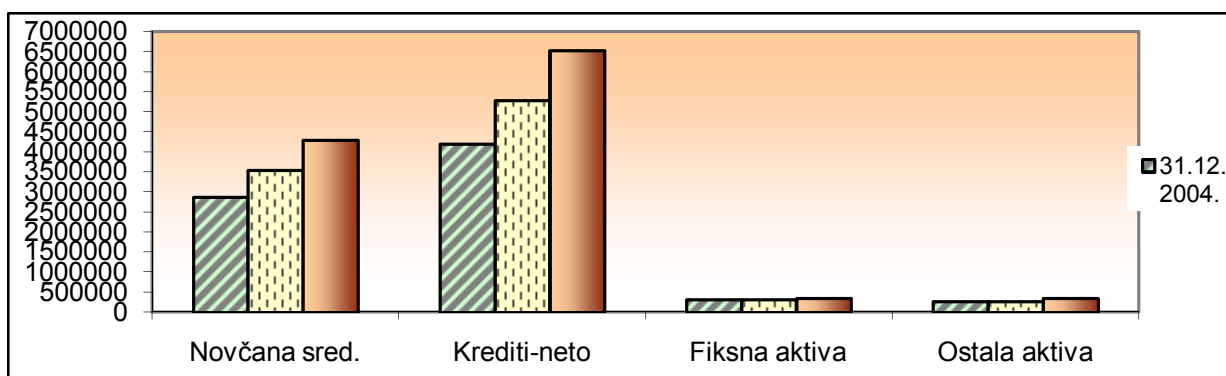
Tabela 12: Struktura bilansa banaka

- u % -

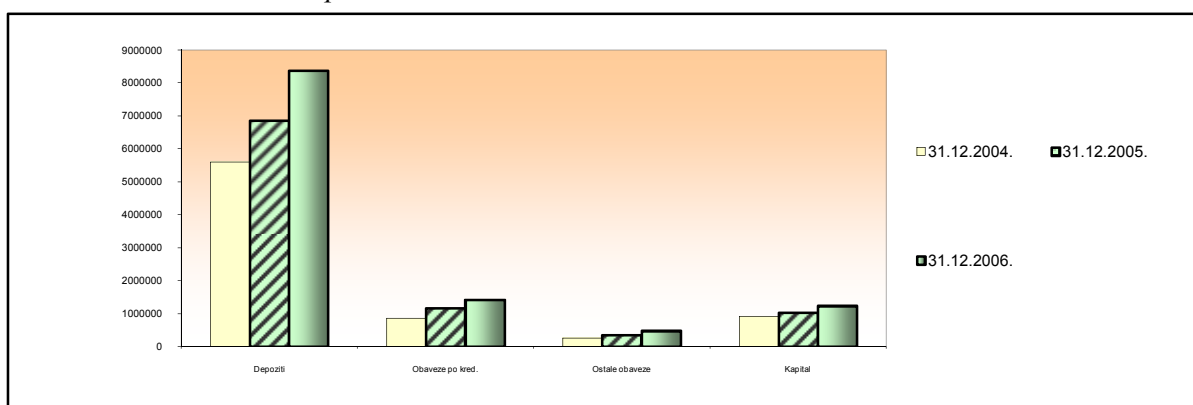
O P I S	UČEŠĆE		
	31.12.2004.	31.12.2005.	31.12.2006.
A K T I V A (I M O V I N A) :			
Novčana sredstva	37,6	37,7	37,3
Vrijednosni papiri	0,2	0,2	0,4
Plasmani drugim bankama	1,1	0,7	0,9
Kreditni	58,1	59,1	59,3
Rezerve za kreditne gubitke (RKG)	3,1	2,8	2,5
Kreditni-neto (kreditni minus RKG)	55,0	56,3	56,8
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	3,9	3,3	3,0
Ostala aktiva	2,2	1,8	1,6
UKUPNO AKTIVA	100,0	100,0	100,0
P A S I V A :			
O B A V E Z E			
Depoziti	73,6	73,2	72,9
Uzete pozajmice od drugih banaka	0,1	0,0	0,0
Obaveze po uzetim kreditima	11,2	12,3	12,3
Ostale obaveze	3,2	3,7	4,1
K A P I T A L			
Kapital	11,9	10,8	10,7
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	100,0	100,0	100,0

¹⁰ Banke su označene slovnim oznakama A do F.

Grafikon 6: Struktura aktive bilansa banaka

Grafikon 7: Struktura pasive bilansa banaka

U promjenama strukture pasive bilansa banaka s aspekta najvažnijih bilansnih kategorija u izvorima nije bilo većih promjena. Međutim, treba istaći da je nakon dužeg vremena zaustavljen pad učešća kapitala, što je rezultat značajnog povećanja kapitala u 2006. godini iz eksternih izvora-dokapitalizacijom i interno kroz ostvareni finansijski rezultat-dobit za 2006. godinu.

Kao i prethodnih godina, promjene u strukturi aktive su nastavljene i u 2006. godini. U odnosu na kraj 2005. godine učešće kredita je povećano za 0,2 procentna poena (sa 59,1% na 59,3%), a novčanih sredstava smanjeno za 0,4 procentna poena (sa 37,7% na 37,3%).

Tabela 13: Novčana sredstva banaka

NOVČANA SREDSTVA	31.12.2004.		31.12.2005.		31.12.2006.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	215.543	7,5	231.874	6,6	241.561	5,6	108	104
RR kod CB BiH	1.177.935	41,2	1.679.194	47,5	2.258.035	52,7	143	134
Računi kod depoz.inst.u BiH	47.798	1,7	24.241	0,7	21.354	0,5	51	88
Računi kod depoz.inst.u inostr.	1.416.779	49,5	1.596.932	45,2	1.765.731	41,2	113	111
Novč. sred. u procesu naplate	1.434	0,1	1.459	0,0	1.042	0,0	102	71
UKUPNO	2.859.489	100,0	3.533.700	100,0	4.287.723	100,0	139	121

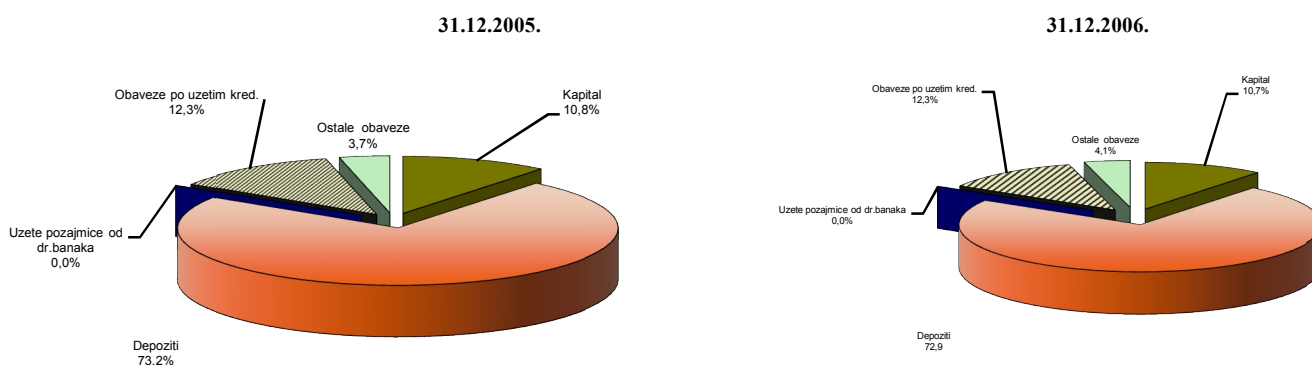
U drugoj polovini 2006. godine došlo je do značajne promjene u strukturi novčanih sredstava, jer su na dan 30.09.2006. godine prvi put banke imale preko 50% svojih novčanih sredstava na računu rezervi kod Centrale Banke BiH, a isti trend je zadržan i u posljednjem kvartalu. Na kraju 2006. godine ova sredstva su iznosila 2,3 milijarde KM ili 52,7% ukupnih novčanih sredstava banaka, što je u odnosu na kraj 2005. godine porast učešća od 5,2 procentna poena. Na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu banke su držale 1,8 milijardi KM (najveći dio u EURO) ili 41,2% ukupnih novčanih sredstava, što je za četiri procentna poena manje nego na kraju 2005. godine, dok su nominalno sredstva veća za 11% ili 169 miliona KM. Preostalih 6,1% ili 263 miliona KM nalazilo se u bankama kao gotov novac u trezoru i blagajnama i kod domaćih banaka.

S aspekta valutne strukture novčanih sredstava, navedene promjene su uticale i na učešće sredstava u domaćoj i stranoj valuti, odnosno povećanje domaće valute sa 52% na 56,4% i za istu promjenu smanjenje učešća sredstava u stranoj valuti.

2. 1. 1. Obaveze

Struktura pasive (obaveze i kapital) u bilansu stanja banaka sa 31.12.2006. godine daje se u sljedećem grafikonu:

Grafikon 8: *Struktura pasive banaka*

U strukturi pasive sa učešćem od 72,9% depozitni potencijal je i dalje najznačajniji izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH, iako je nastavljen lagani trend smanjenja njihovog učešća (u 2006. godini za 0,3 procentna poena). Posljednje tri godine u izvorima sve veći značaj imaju kreditna sredstva, čije je učešće na kraju 2006. godine iznosilo 12,3%. Međutim, za razliku od 2005. godine kada su kreditna zaduženja banaka povećana za 36% ili 302 miliona KM, u 2006. godini ostvarena je niža stopa rasta (23%), što je i u apsolutnom iznosu manje (268 miliona KM). Najvažnija pozitivna promjena u strukturi pasive je zaustavljanje pada učešća kapitala i zadržavanje skoro istog procenta (10,7%) kao na kraju 2005. godine. To je rezultat povećanja kapitala, i to najviše u posljednjem kvartalu 2006. godine iz osnova dokapitalizacije kod nekoliko banaka, te finansijskog rezultata-dobiti na nivou bankarskog sistema za 2006. godinu (detaljnije u poglavlju o kapitalu).

Na kraju 2006. godine kreditne obaveze banaka iznosile su 1,4 milijarde KM, a najveće obaveze banke su imale prema sljedećim kreditorima (šest od ukupno 55) na koje se odnosi 72% ukupnih kreditnih obaveza: Raiffeisen Zentralbank Osterreich A.G. (RZB), OEWAG Wien, European fund for Southeast Europe (EFSE), Bank Polska OPIEKI, International Finance Corporation (IFC) i European Investment Bank (EIB). Analitički podaci po bankama pokazuju da naše banke imaju snažnu finansijsku podršku od grupe čije su članice („majke“,

dioničara ili finansijskih institucija iz grupacije). Ta sredstva su na kraju 2006. godine iznosila cca 890 miliona KM ili 63% od ukupnih kreditnih obaveza, što je za tri procenta manje u odnosu na 2005. godinu. Ako se tome dodaju i subordinisani krediti koji su dati u cilju jačanja kapitalne osnove, odnosno dopunskog kapitala i adekvatnosti kapitala, u iznosu od cca 113 miliona KM, može se zaključiti da naše banke još uvijek imaju ograničen i otežan direktan pristup međunarodnom finansijskom tržištu, te da su upućene i zavise od finansijskih sredstava „majke“ i članica iz grupe. Ovaj problem treba gledati i u kontekstu nepovoljne ročne strukture depozita i nedostatka kvalitetnih dugoročnih izvora, što se prevazilazi i premoštava zaduživanjem u inostranstvu kod „majke“, dioničara i članica iz grupe.

Depoziti su u 2006. godini povećani za 22% ili 1,5 milijardi KM. Kao i u prethodnim periodima, povećanje se najvećim dijelom odnosi na sektor privatnih banaka.

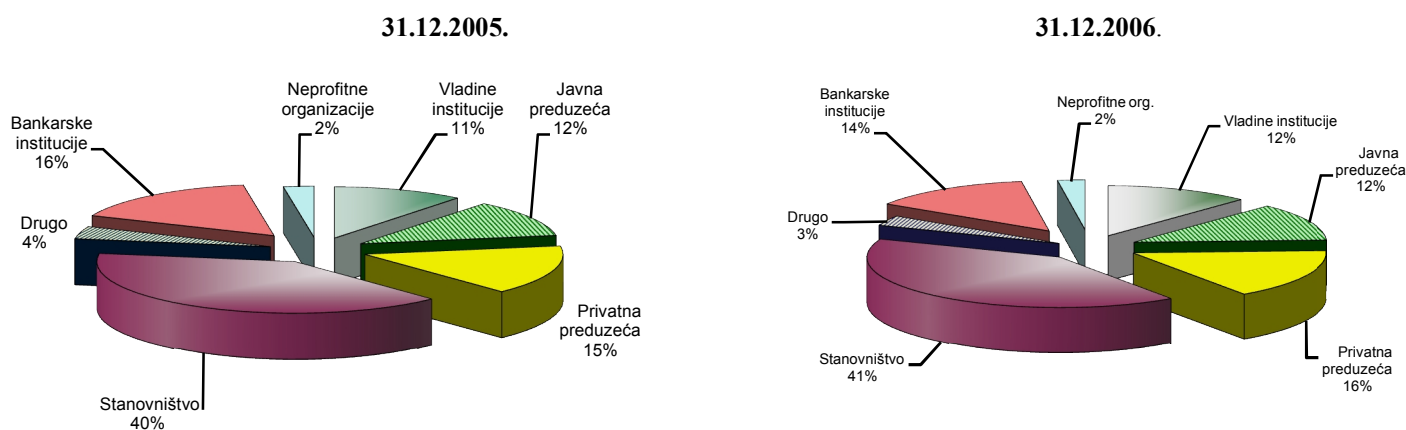
Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita sa 31.12.2006. godine samo 4,6% se odnosi na depozite prikupljene u organizacionim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

Tabela 14: *Sektorska struktura depozita*¹¹

- u 000 KM-

SEKTORI	31.12.2004.		31.12.2005.		31.12.2006.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	599.060	10,7	733.881	10,7	1.033.902	12,3	123	141
Javna preduzeća	783.655	14,0	806.321	11,7	996.110	11,9	103	124
Privatna preduzeća i druš.	876.831	15,7	1.066.022	15,5	1.342.538	16,0	122	126
Neprofitne organizacije	180.705	3,2	169.005	2,5	193.009	2,3	94	114
Bankarske institucije	808.112	14,4	1.102.161	16,1	1.136.450	13,6	136	103
Gradani	2.173.228	38,8	2.717.081	39,6	3.403.443	40,6	125	125
Ostalo	180.647	3,2	269.577	3,9	273.870	3,3	149	102
UKUPNO	5.602.238	100,0	6.864.048	100,0	8.379.322	100,0	123	122

Grafikon 9: *Sektorska struktura depozita*

Analizirajući po sektorima, u 2006. godini najveću stopu rasta od 41% ili 300 miliona KM imali su depoziti vladinih institucija, što je za 18 procentnih poena više nego u 2005. godini. Depoziti javnih preduzeća povećani su za 24% ili 190 miliona KM, a u odnosu na 2005.

¹¹ Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilans stanja po shemi FBA.

godinu stopa rasta je veća 21 procentni poen. Depoziti ova dva sektora su na kraju 2006. godine imali gotovo isto učešće (12%). Depoziti privatnih preduzeća sa rastom od 26% ili 277 miliona KM imaju na kraju 2006. godine učešće od 16%, što je za 0,5 procentnih poena više nego prethodne godine. Najznačajniji sektor-depoziti stanovništva sa stopom rasta od 25% ostvarili su najveći nominalni rast od 686 miliona KM, što je rezultiralo i povećanjem njihovog učešća za jedan procentni poen (sa 39,6% na 40,6%). Za razliku od 2005. godine kada su depoziti bankarskih institucija povećani za 36% i iznosili su 1,1 milijardu KM, u 2006. godini ostvaren je neznatan rast od 3% ili 34 miliona KM, što je imalo za posljedicu smanjenje njihovog učešća u ukupnim depozitima sa 16,1% na 13,6%.

U 2006. godini došlo je do izmjene valutne strukture depozita, odnosno povećanja učešća depozita u domaćoj valuti sa 41,4% na 44,2% (3,7 milijardi KM) i smanjenja učešća depozita u stranoj valuti sa 58,6% na 55,8% (4,7 milijardi KM), sa dominantnim učešćem EURO.

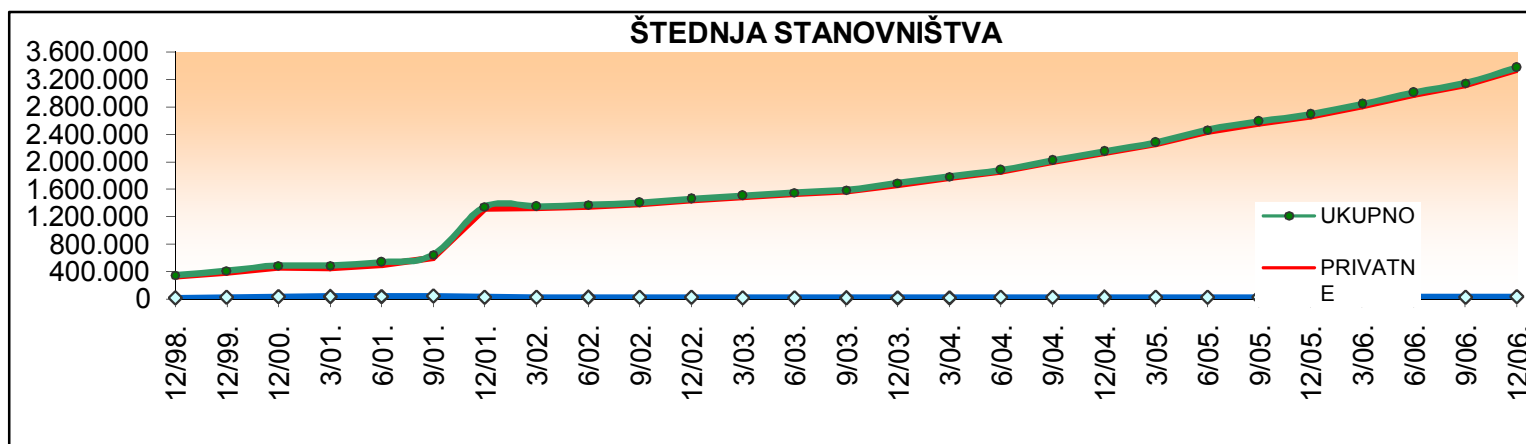
Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, i u 2006. godini nastavili su sa umjerenim i stabilnim rastom i dostigli iznos od 3,3 milijarde KM. U 2006. godini štednja je imala istu stopu rasta kao i u 2005. godini (25,3%), što je nominalno iznosilo 675 miliona KM. Od ukupno ostvarenog povećanja 72% ili 485 miliona KM odnosi se na četiri najveće banke u sistemu.

Tabela 15: Nova štednja stanovništva po periodima

- u 000 KM-

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEX	
	31.12.2004.	31.12.2005.	31.12.2006.	3/2	4/3
1	3	3	4	5	6
Državne	22.342	26.886	31.723	120	118
Privatne	2.105.167	2.638.391	3.308.413	125	125
UKUPNO	2.127.509	2.665.277	3.340.136	125	125

Grafikon 10: Nova štednja stanovništva po periodima

Kao i u ostalim segmentima, evidentno je postojanje jake koncentracije štednje u većim bankama jer se 75,7% ukupne štednje nalazi u četiri najveće banke.

Od ukupnog iznosa štednje 33% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 67% u stranoj valuti.

Tabela 16: Ročna struktura štednih depozita stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)						INDEX	
	31.12.2004.		31.12.2005.		31.12.2006.		3/2	4/3
1	3		3		4		5	6
Kratkoročni štedni depoziti	1.360.285	63,9%	1.567.617	58,8%	1.851.173	55,4%	115	118
Dugoročni štedni depoziti	767.224	36,1%	1.097.660	41,2%	1.488.963	44,6%	143	136
UKUPNO	2.127.509	100,0%	2.665.277	100,0%	3.340.136	100,0%	125	125

Stabilnost, sigurnost i stalno poboljšanje stanja u bankarskom sektoru ima jak uticaj na ovaj segment bankarskog poslovanja, a svi podaci ukazuju na dalje jačanje povjerenja u banke. To se posebno odražava kroz poboljšanje ročne strukture i štednih i ukupnih depozita, a treba istaći kontinuitet i visok nivo stope rasta dugoročnih štednih depozita, što je dovelo do toga da se njihovo učešće u ukupnim štednim depozitima približilo procentu od 50%.

Za rast štednje u bankama u FBiH uz funkcionalnu i efikasnu bankarsku superviziju koju provodi FBA, od značaja je i postojanje sistema osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno finansijskog sektora i zaštita štediša. Ukupno 15 banaka iz Federacije BiH primljeno je u program osiguranja depozita, a prema dostavljenim podacima u ovim bankama je deponovano 96% ukupnih depozita i 98% ukupne štednje. Od preostalih banaka sedam ne može aplicirati za prijem zbog neispunjavanja kriterija koje je propisala Agencija za osiguranje depozita: pet državnih zbog vlasničke strukture i dvije privatne banke pod privremenom upravom, a novoj banci koja je otpočela s operativnim radom u X mjesecu 2006. godine predstoji procedura za prijem u program osiguranja.

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹² banaka u FBiH na dan 31.12.2006. godine iznosio je 1.473 miliona KM.

Tabela 17: Regulatorni kapital

O P I S	-u 000 KM-						INDEKS	
	31.12.2004.		31.12.2005.		31.12.2006.		3/2	4/3
1	2		3		4		5	6
DRŽAVNE BANKE								
1.Osnovni kapital prije umanjenja	163.061		166.737		169.829		102	102
2.Odbitne stavke	2.607		4.200		4.401		161	105
a) Osnovni kapital (1-2)	160.454	98%	162.537	96%	165.428	94%	101	102
b) Dopunski kapital	3.639	2%	7.107	4%	10.103	6%	195	142
c) Kapital (a + b)	164.093	100%	169.644	100%	175.531	100%	103	103
PRIVATNE BANKE								
1.Osnovni kapital prije umanjenja	744.519		828.196		1.029.002		111	124
2.Odbitne stavke	88.598		98.341		104.704		111	106
a) Osnovni kapital (1-2)	655.921	75%	729.855	72%	924.298	71%	111	127
b) Dopunski kapital	217.639	25%	290.758	28%	373.135	29%	134	128
c) Kapital (a + b)	873.560	100%	1.020.613	100%	1.297.433	100%	117	127
UKUPNO								
1.Osnovni kapital prije umanjenja	907.580		994.933		1.198.831		110	120
2.Odbitne stavke	91.205		102.541		109.105		112	106
a) Osnovni kapital (1-2)	816.375	79%	892.392	75%	1.089.726	74%	109	122
b) Dopunski kapital	221.278	21%	297.865	25%	383.238	26%	135	129
c) Kapital (a + b)	1.037.653	100%	1.190.257	100%	1.472.964	100%	115	124

¹² Regulatorni kapital definiran čl. 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka.

U posmatranom periodu 2006. godine kapital¹³ je povećan za 24% ili 283 miliona KM u odnosu na kraj 2005. godine, od toga osnovni kapital za 22% ili 197 miliona KM i dopunski za 29% ili 85 miliona KM.

Rast osnovnog kapitala je najvećim dijelom iz priliva novog, svježeg kapitala-dokapitalizacije kod šest banaka. Po tom osnovu dionički kapital je povećan za 80,3 miliona KM, a kod tri dokapitalizacije ostvaren je emisioni ažio u iznosu od 41,2 miliona KM. Istovremeno, u procesu statusne promjene kod jedne banke je dionički kapital smanjen za 6,7 miliona KM. U četvrtom kvartalu 2006. godine počela je sa radom nova banka čiji osnivački kapital iznosi 16 miliona KM.

Na povećanje osnovnog kapitala značajan uticaj imalo je i povećanje rezervi i zadržane-neraspoređene dobiti u iznosu od 73,4 miliona KM. Najveći dio se odnosi na raspoređenu dobit za 2005. godinu i usmjeravanje u navedene kategorije kapitala u iznosu od 66,4 miliona KM. Na ovim kategorijama osnovnog kapitala bilo je još promjena, od kojih navodimo dvije najveće: smanjenje u iznosu od 8,2 miliona KM¹⁴ zbog primjene MRS-a 18. i 19. kod šest banaka i povećanje od 12,1 milion KM kod jedne banke nakon procjene fer vrijednosti njene fiksne aktive.

Odbitne stavke (koje su umanjile osnovni kapital) su povećane za 6,5 miliona KM.

Dopunski kapital je povećan za značajnih 85,3 miliona KM, i to po osnovu sljedećih promjena: povećanja općih rezervi za kreditne gubitke u iznosu od 31,2 miliona KM, povećanja tekuće revidirane dobiti (14 banaka) za 2006. godinu u iznosu od 85 miliona KM, te povećanja subordinisanih dugova u iznosu od 12,6 miliona KM, te smanjenja u iznosu od 43,4 miliona KM zbog prijenosa dobiti iz 2005. godine u osnovni kapital.

Navedene promjene su uticale na strukturu regulatornog kapitala tako da je učešće osnovnog kapitala smanjeno sa 75% na 74%, a dopunskog povećano sa 25% na 26%.

Rast regulatornog kapitala od 24% pozitivno se odrazio na neto kapital koji je u 2006. godini povećan za isti procent (24%) i nominalni iznos (283 miliona KM). Na kraju 2006. godine neto kapital iznosio je 1,4 milijardu KM (kod privatnih banaka 1,3 milijarde KM, a kod državnih 175 miliona KM).

Stopa kapitaliziranosti banaka izražena kao odnos kapitala i aktive na dan 31.12.2006. godine iznosi 12,5% i veća je za 0,2 procentna poena u odnosu na kraj 2005. godine.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁵ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i ponderisane rizične aktive. Ovaj koeficijent je na nivou bankarskog sektora sa 31.12.2006. godine iznosio 17,6% što je na istom nivou kao i na kraju 2005. godine. Za razliku od prethodnih godina kada je rast rizične aktive bio brži od rasta kapitala, što je imalo za rezultat i pad koeficijenta adekvatnosti, u 2006. godini je taj trend zaustavljen snažnim rastom kapitala, odnosno ostvarenom istom stopom rasta kao i rizične aktive (24%), što je rezultiralo istim koeficijentom adekvatnosti kapitala kao i krajem 2005. godine.

¹³ Izvor podataka je kvartalni Izvještaj o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tabela A), propisan Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka.

¹⁴ Efekat na kapital po osnovu primjene navedenih standarda na prethodne godine-do 2005.godine.

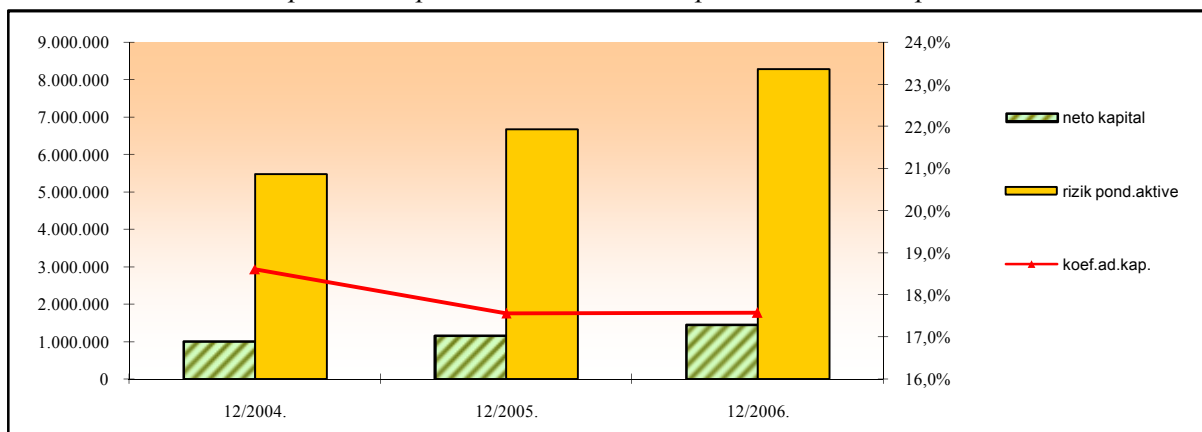
¹⁵ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

FBA je, vršeći nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u FBiH, u skladu sa zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sistema u cjelini, nalagala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti svim rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju, što je i rezultiralo izvršenim dokapitalizacijama u 2006. godini i poboljšanju pokazatelja adekvatnosti kapitala.

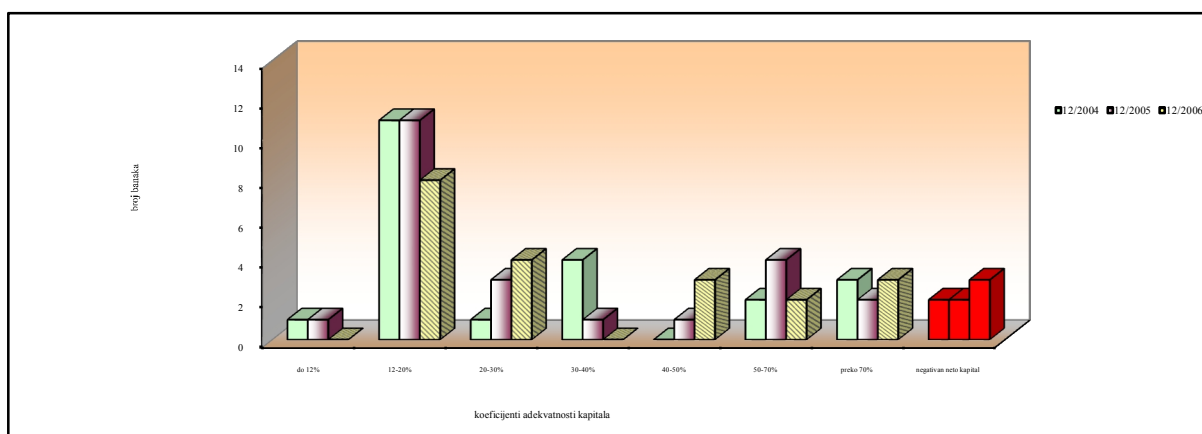
Tabela 18: *Neto kapital, rizik ponderisane aktive i stopa adekvatnosti kapitala*

O P I S	31.12.2004.	31.12.2005.	31.12.2006.	INDEKS	
				3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
NETO KAPITAL	1.018.626	1.173.022	1.455.728	115	124
RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KRED. EKVIVALENTA	5.472.154	6.681.510	8.281.695	122	124
STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA)	18,6%	17,6%	17,6%	95	100

Grafikon 11: *Neto kapital, rizik ponderisane aktive i stopa adekvatnosti kapitala*

Grafikon 12: *Koeficijenti adekvatnosti kapitala banaka*

Od ukupno 23 banke u FBiH na dan 31.12.2006. godine, 20 banaka imalo je koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%, a tri banke, sve pod privremenom upravom, imale su koeficijent adekvatnosti kapitala manji od 12%, odnosno negativan koeficijent adekvatnosti.

U nastavku se daje pregled koeficijenta adekvatnosti kapitala kod 20 banaka u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- osam banaka ima stopu između 12,7% i 20%, a četiri najveće od 12,7% do 16,4%,
- sedam banaka imaju stopu između 21% i 50%,
- dvije banke imaju stopu između 51% i 70%,
- tri banke imaju stopu veću od 70%.

Dalje jačanje kapitalne osnove je prioritetan zadatak najvećeg broja banaka, a u fokusu su velike banke u sistemu, što je nužno za jačanje stabilnosti i sigurnosti i banaka i ukupnog bankarskog sistema. Prateći ekspanziju banaka i vršeći redovan nadzor ovog segmenta, FBA je prema bankama, zavisno od ocjene njihove adekvatnosti kapitala i rizičnog profila institucije, poduzimala različite korektivne i nadzorne mjere, kao što su: donošenje strategije za održavanje nivoa kapitala i plana koji će osigurati kvantitet i kvalitet (strukturu) kapitala u skladu s prirodom i složenosti bančnih sadašnjih i budućih poslovnih aktivnosti i preuzetom i potencijalnom riziku, zatim pojačan nadzor i intenzivnije praćenje banke, zahtjev za pribavljanje dodatnog kapitala u cilju jačanja kapitalne osnove, ograničavanje i smanjenje izloženosti kreditnom riziku vezano za određene vrste koncentracija, praćenje provođenja usvojenih planova kapitala i to posebno pribavljanja dodatnog kapitala iz eksternih izvora, nadziranje poštivanja i provođenja naloženih mjera i sl.

Sve je to doprinijelo poboljšanju stanja u ovom segmentu, što je garant sigurnosti i stabilnosti banaka i ukupnog finansijskog sistema.

2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava stavki bilansa i vanbilansnih stavki.

Bruto aktiva¹⁶ bilansa banaka u FBiH na dan 31.12.2006. godine iznosila je 11,8 milijardi KM, što je za 22% ili 2,1 milijardu KM više nego na kraju 2005. godine. Vanbilansne rizične stavke iznosile su 1,8 milijardi KM i veće su za 31% ili 436 miliona KM.

Ukupna aktiva sa vanbilansnim stavkama (aktiva)¹⁷ iznosila je 13,6 milijardi KM i za 23% je veća u odnosu na kraj 2005. godine.

¹⁶ Izvor podataka : Izvještaj o klasifikaciji aktive bilansa i vanbilansnih stavki banaka.

¹⁷ Aktiva definisana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka.

Tabela 19: Aktiva, vanbilansne stavke i potencijalni kreditni gubici

-u 000 KM-

O P I S	IZNOS (u 000 KM)						INDEX	
	31.12.2004.	Strukt. %	31.12.2005.	Strukt. %	31.12.2006.	Strukt. %	4:2	6:4
1.	2	3	4	5	6	7	8	9
Kreditni	4.208.295	53,5	5.326.900	55,2	6.609.302	56,0	127	124
Kamate	29.856	0,4	37.531	0,4	36.237	0,3	126	97
Dospjela potraživanja	209.218	2,7	214.045	2,2	206.720	1,8	102	97
Potraživanja po plać. garancijama	5.026	0,1	4.132	0,0	4.132	0,0	82	100
Ostali plasmani	40.811	0,4	23.950	0,2	47.739	0,4	59	199
Ostala aktiva	3.378.320	42,9	4.050.650	42,0	4.893.331	41,5	120	121
UKUPNA AKTIVA	7.871.526	100,0	9.657.208	100,0	11.797.461	100,0	123	122
VANBILANS	1.046.809		1.391.183		1.826.980		133	131
AKTIVA S VANBILANSOM	8.918.335		11.048.391		13.624.441		124	123
RIZIČNA AKTIVA S VANBILANSOM	5.762.704		7.091.338		8.871.265		123	125
Opći kreditni rizik i Potencijalni kreditni gubici	282.412		313.873		342.853		111	109
Već formirane opće i posebne rezerve za kreditne gubitke	285.090		314.175		344.184		110	110

Nerizične stavke iznose 4,8 milijardi KM ili 35% ukupne aktive sa vanbilansom i za 20% su veće u odnosu na kraj 2005. godine, što je najvećim dijelom rezultat porasta novčanih sredstava. S druge strane, rizična aktiva s vanbilansom iznosi 8,9 milijardi KM i u 2006. godini povećana je za 25% ili 1,8 milijardi KM.

Kreditni plasmani su u odnosu na 2005. godinu porasli za 23% ili 1,3 milijarde KM i dostigli učešće u strukturi aktive od 59,3%. Dospjela potraživanja smanjena su za 3%, a njihovo učešće u strukturi aktive sa 2,3% na 1,8%.

Analitički podaci po bankama pokazuju da je kod sedam banaka (pet pod privremenom upravom) došlo do neznatnog smanjenja kreditnih plasmana (ukupno 15,6 miliona KM). Kod sedam banaka stopa rasta kreditnih plasmana iznosila je između 4% i 20%, a preostale banke su ostvarile porast kredita po relativno visokim stopama (između 21% i 50%).

Četiri najveće banke u F BiH povećale su kreditne plasmane za 944 miliona KM što je 74% ukupnog povećanja na nivou bankarskog sektora, a njihovo učešće u ukupnim kreditima poraslo je sa 70,5% na 71,2%.

Iz analize sektorske strukture kredita može se zaključiti da su najveće povećanje u iznosu od 688 miliona KM ili 25% imali plasmani dati stanovništvu, što je dovelo do povećanja učešća sa 50,2% na 50,9%. Plasmani privatnim preduzećima povećani su za 24% ili 584 milion KM, a učešće sa 44,1% na 44,4%. Prema dostavljenim podacima od banaka, sa stanjem 31.12.2006. godine s aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni, najveće učešće od cca 69% su krediti odobreni za finansiranje potrošnih dobara¹⁸, na stambene kredite se odnosi 25%, a sa preostalim 6% kreditirani su mali zanati i mali biznis i poljoprivreda.

U ostalim sektorima zabilježene su manje promjene u nominalnom i relativnom iznosu.

Četiri najveće banke u sistemu plasirale su stanovništvu 72% ukupnih kredita datih ovom sektoru što je za dva procenta manje u odnosu na kraj 2005. godine, dok isti pokazatelj za sektor privatnih preduzeća iznosi 72%, što je povećanje od tri procenta u odnosu na kraj 2005. godine.

Promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita data je u sljedećoj tabeli:

¹⁸ Uključeno kartično poslovanje.

Tabela 20: *Sektorska struktura kredita*

-u 000 KM-

SEKTORI	31.12.2004.		31.12.2005.		31.12.2006.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	31.810	0,7	35.513	0,6	27.084	0,4	112	76
Javna preduzeća	203.698	4,6	188.143	3,4	192.394	2,8	92	102
Privatna preduzeća i društ.	1.933.595	43,7	2.446.358	44,1	3.029.964	44,4	127	124
Neprofitne organizacije	3.619	0,1	9.276	0,2	18.088	0,3	256	195
Bankarske institucije	34.082	0,8	33.123	0,5	28.445	0,4	97	86
Gradani	2.139.699	48,4	2.784.053	50,2	3.471.829	50,9	130	125
Ostalo	76.036	1,7	48.611	1,0	52.350	0,8	64	108
UKUPNO	4.422.539	100,0	5.545.077	100,0	6.820.154	100,0	125	123

Pored sektorske, interesantna je i valutna struktura kredita. Najveće učešće od 69% ili 4,7 milijardi KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom, zatim krediti u domaćoj valuti 25,6% ili 1,7 milijardi, a najmanje učešće od svega 5,6% ili 379 miliona KM se odnosi na kredite u stranoj valuti.

Budući da su plasmani, odnosno krediti, najrizičniji dio aktive banaka, njihov kvalitet predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja. Ocjena kvaliteta aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka koji se priznaju kao troškovi rezervi za kreditne gubitke.

Kvalitet aktive i vanbilansnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije¹⁹ i vanbilansne stavke dati su u sljedećoj tabeli:

Tabela 21: *Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR), potencijalni kreditni gubici (PKG) i vanbilansne stavke (otpisana aktiva i suspendirana kamata)*

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u%)									INDEKS	
	31.12.2004.			31.12.2005.			31.12.2006.			5/2	8/5
	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
A	4.725.199	82,0	94.501	5.943.367	83,8	118.864	7.519.869	84,8	150.516	126	127
B	730.737	12,7	53.633	831.403	11,7	62.512	1.069.395	12,1	78.917	114	129
C	143.586	2,5	42.104	157.310	2,2	41.915	146.015	1,6	36.339	110	93
D	162.299	2,8	91.294	159.224	2,3	90.551	135.829	1,5	76.940	98	85
E	883	0,0	880	34	0,0	31	157	0,0	141	4	462
Rizična ak. (A-E)	5.762.704	100,0	282.412	7.091.338	100,0	313.873	8.871.265	100,0	342.853	123	125
Nerizična akt. ²⁰	3.155.631			3.957.053			4.753.176			125	120
UKUPNO	8.918.335			11.048.391			13.624.441			124	123
VANBILANSNA EVIDENCIJA											
E	343.472	83,3		385.601	87,6		409.082	89,8		112	106
Susp. Kamata	68.680	16,7		54.426	12,4		46.546	10,2		79	86
UKUPNO	412.152	100,0		440.027	100,0		455.628	100,0		107	104

¹⁹ U skladu sa članom 22. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banke su dužne da formiraju i kontinuirano održavaju rezerve za OKR i PKG u sljedećim procentima po kategorijama: A 2%, B 5% do 15%, C 16% do 40%, D 41% do 60% i E 100%.

²⁰ Stavke aktive na koje se, u skladu s članom 22. stav 7. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

Rizična aktiva sa vanbilansom (A-E) iznosi 8,9 milijardi KM i povećana je za 25% ili 1,8 milijardi KM, a nerizična 4,8 milijardi KM i za 20% je veća u odnosu na kraj 2005. godine, a što je uglavnom rezultat porasta novčanih sredstava.

Ako se analizira kvalitet rizične aktive indikativno je povećanje klasificirane aktive (B-E) za 18% ili 203 miliona KM, i to plasmana sa posebnom napomenom (B kategorija) za 29% ili 238 miliona KM, dok je sama nekvalitetna aktiva (C-E) manja za 11% ili 35 miliona KM. Indikatori kvaliteta aktive iskazani kao odnos, odnosno učešće pojedinih kategorija u rizičnoj aktivi su nešto bolji, ali dalja analiza pokazuje da se ne radi o suštinskom poboljšanju kvaliteta aktive. Koeficijent odnosa klasificirane aktive i rizične aktive je bolji u odnosu na 31.12.2005. godine za jedan procent i iznosi 15,2%, isključivo zbog bržeg rasta rizične aktive (25%) od klasificirane (18%). Ako se analizira odnos i trend samo nekvalitetne aktive i rizične aktive, sa 31.12.2006. godine ovaj koeficijent je iznosio 3,2% i to je relativno nizak omjer, a u odnosu na kraj 2005. godine je čak bolji za 1,3 procentna poena. Međutim, imajući u vidu porast aktive s posebnom napomenom (B kategorija) za 29 %, kao i učešće od 12,1% u rizičnoj aktivi, te sumnju da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiji kvalitet i da trebaju biti kategorizirani kao nekvalitetna aktiva, kao i smanjenje nekvalitetne aktive najvećim dijelom po osnovu otpisa (10% veći otpis u odnosu na 31.12.2005. godine), navodi na zaključak da je prisutan blagi trend pogoršanja kvaliteta aktive. Zato je od ključnog značaja da banke što realnije procjenjuju kvalitet plasmana i formiraju adekvatne rezerve za kreditne gubitke, posebno zbog činjenice da se radi o relativno novim kreditima sa dugim rokovima dospjeća (posebno krediti dati stanovništvu), pa se stoga i problemi vezani za kvalitet aktive ne uočavaju pravovremeno, odnosno na određeni način su prikriiveni upravo kroz najveći rast B kategorije.

Sektorska analiza analitičkih podataka temelji se na pokazateljima kvaliteta kredita datih za dva najznačajnija sektora: privatnim preduzećima i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima kod kredita datim pravnim licima, uz lagani trend poboljšanja ovih parametara.

Sa 31.12.2006. godine od ukupnih kredita odobrenih pravnim licima u iznosu od 3.348 miliona KM, 947 miliona KM ili 28,3% je klasificirano u kategorije B do E (na kraju 2005. godine 28,2%), dok od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 3.472 miliona KM, u kategoriju B do E klasificirano je 175 miliona KM ili 5% (na kraju 2005. godine 6%).

Na poboljšanje pokazatelja kvaliteta kredita pravnim licima je uticalo smanjenje nekvalitetnih kredita za 9% i isti na kraju 2006. godine iznose 204 miliona KM ili 6,1% od ukupnih kredita odobrenih ovom sektoru (sa 31.12.2005. godine iznosili su 224 miliona KM ili 8,1%). Nekvalitetni krediti odobreni stanovništvu iznose 69 miliona KM ili 2% od ukupnih kredita odobrenih ovom sektoru (31.12.2005. godine iznosili su 77 miliona KM ili 2,8% od ukupnih kredita stanovništvu).

U 2006. godini banke su isknjižile iz bilansa u vanbilans, odnosno otpisale potraživanja u iznosu od 91,6 miliona KM i suspendovane kamate u iznosu od 20,7 miliona KM. U istom periodu izvršen je trajni otpis stavki aktive u iznosu od 24 miliona KM i suspendovane kamate 14,3 miliona KM. Banke su uspjele u istom periodu da naplate ranije otpisanu aktivu u iznosu od 38,6 miliona KM i 12,4 miliona KM suspendovane kamate, što se pozitivno odrazilo na njihovu profitabilnost.

Na kraju 2006. godine saldo otpisane aktive iznosio je 409 miliona KM i veći je za 6% nego na kraju 2005. godine, dok je saldo suspendovane kamate iznosio 47 miliona KM, a u odnosu na kraj 2005. godine manji je za 14% ili 7,9 miliona KM.

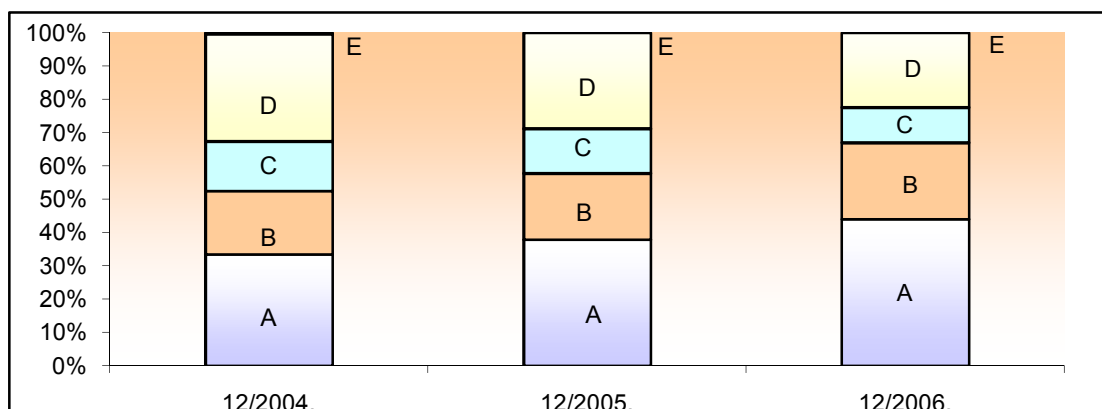
Od ukupno otpisane aktive na otpisanu aktivu po kreditima datim stanovništvu odnosi se 59 miliona KM ili 14%, a na suspendovanu kamatu 6,7 miliona KM ili 14%.

Nivo općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih u skladu sa kriterijima i metodologijom propisanom u odlukama FBA, njihov trend i struktura na nivou bankarskog sektora dati su u sljedećoj tabeli i grafikonu.

Tabela 22: *Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka*

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2004.		31.12.2005.		31.12.2006.		4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	94.501	33,5	118.884	37,9	150.516	44,0	126	127
B	53.633	19,0	62.517	19,9	78.917	23,0	117	126
C	42.104	14,9	41.954	13,4	36.339	10,6	100	87
D	91.294	32,3	90.465	28,8	76.940	22,4	99	85
E	880	0,3	31	0,0	141	0,0	4	455
UKUPNO	282.412	100,0	313.851	100,0	342.853	100,0	111	109

Grafikon 13: *Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka*

Prema izvještajima, banke su formirale rezerve za kreditne gubitke u skladu s propisima i visinom procijenjenog kreditnog rizika.

Analizirajući nivo formiranih rezervi ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2005. godine, rezerve za opći kreditni rizik i potencijalne kreditne gubitke veće su za 9% i iznosile su 343 miliona KM, odnosno 3,9% rizične aktive sa vanbilansom što je za 0,5 procenata manje nego na kraju 2005. godine. Sa 31.12.2006. godine banke su prosječno za B kategoriju imale izdvojene rezerve po stopi od 7,4%, za C kategoriju 24,9%, D kategoriju 58% i E 100%.

Analiza kvaliteta aktive, odnosno kreditnog portfelja pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kod najvećeg broja banaka kreditni rizik još uvijek dominantni rizik, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su banke formirale po nalogu FBA, ali time se problem suštinski ne rješava.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjen slab kvalitet aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvaliteta aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njenog daljeg pogoršanja. Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na osnovu izvještaja i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao provjere istog ciljanim on site kontrolama.

Transakcije s povezanim licima

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s licima povezanim sa bankom.

FBA je, u skladu sa Bazelskim standardima, uspostavila određene opreznosne principe i zahtjeve vezane za transakcije s licima povezanim s bankom²¹, što je regulirano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s licima povezanim s bankom, u kojoj su propisani uslovi i način poslovanja banaka s povezanim licima. Na osnovu te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je da donese posebne politike banke za poslovanje s povezanim licima i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvještaja koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih lica, i to kredite i potencijalne i preuzete vanbilansne obaveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obaveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih lica. Set propisanih izvještaja uključuje podatke o kreditima datim sljedećim kategorijama povezanih lica:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i višeg rukovodstva banke i
- supsidijarnim licima i drugim preduzećima kapitalno povezanim s bankom.

Tabela 23: *Transakcije s povezanim licima*

-000 KM-

Opis	D A T I K R E D I T I			I N D E K S	
	31.12.2004.	31.12.2005.	31.12.2006.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, sups.i drugim kapitalno povezanim pred.	40.084	28.520	21.333	71	75
Članovima Nadzornog odbora	141	101	38	72	39
Upravi banke i uposlenim radnicima	2.392	2.663	1.962	111	74
UKUPNO	42.617	31.284	23.333	73	75
Potencijalne i preuzete vanbil. obaveze	3.235	911	1.072	28	118

FBA posebnu pažnju (pri on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka sa povezanim licima. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja datih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšan kvalitet upravljanja ovim rizikom, obim transakcija s povezanim licima ima opadajući trend, a time i izloženost riziku prema ovim licima.

²¹ Član 39. stav 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o bankama definiira pojam "lica povezana s bankom", gdje više nisu uključeni uposleni radnici.

2.2. Profitabilnost

Prema konačnim nerevidiranim podacima o finansijskom poslovanju banaka za 2006. godinu, banke u Federaciji BiH ostvarile su pozitivan finansijski rezultat-dobit u iznosu od 89,8 miliona KM, što je za 47,8% ili 29 miliona KM više nego u 2005. godini. Trend poboljšanja profitabilnosti sistema je rezultat sveukupnog trenda poboljšanja i stabilizacije bankarskog sektora.

Finansijski rezultat-dobit na nivou sektora rezultat je ostvarene dobiti kod 19 banaka u iznosu od 96,2 miliona KM, što je za 10,4% ili 9 miliona KM više nego u 2005. godini, i iskazanog gubitka kod četiri banke (sve u privremenoj upravi) u iznosu od 6,4 miliona KM, što je za 75,8% ili 20 miliona KM manji gubitak nego prethodne godine.

Detaljniji podaci dati su u slijedećoj tabeli.

Tabela 24: Ostvareni finansijski rezultat: dobit/gubitak

-000 KM-

Datum/Opis	Na nivou sistema		Privatne banke		Državne banke	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
31.12.2004.						
Gubitak	-12.100	6	-11.608	5	-492	1
Dobit	57.316	18	53.982	13	3.334	5
Ukupno	45.216	24	42.374	18	2.842	6
31.12.2005.						
Gubitak	-26.398	5	-24.502	2	-1.896	3
Dobit	87.129	19	82.893	16	4.236	3
Ukupno	60.731	24	58.391	18	2.340	6
31.12.2006.						
Gubitak	-6.397	4	-4.427	2	-1.970	2
Dobit	96.162	19	92.422	16	3.740	3
Ukupno	89.765	23	87.995	18	1.770	5

Na osnovu analitičkih podataka, kao i pokazatelja za ocjenu kvaliteta profitabilnosti (visina ostvarenog finansijskog rezultata-dobit/gubitak i koeficijenta koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu poslovanja) može se zaključiti da je poboljšanje ukupne profitabilnosti sistema rezultat sveukupnog trenda poboljšanja i stabilizacije bankarskog sektora, iako najveći uticaj na visok nivo ostvarene dobiti ima finansijski rezultat nekoliko velikih privatnih banaka u većinskom stranom vlasništvu. Drugi značajan faktor koji je značajno poboljšao nivo dobiti je smanjenje enormnog gubitka kod jedne banke u privremenoj upravi za cca 21 milion KM. Sektor državnih banaka nema značajniji uticaj na ukupnu profitabilnost bankarskog sektora.

Kao i u ostalim segmentima i u ovom su prisutne koncentracije. Od ukupno ostvarene dobiti samo četiri velike banke (čija aktiva iznosi 69% aktive bankarskog sistema) ostvarile su dobit od 75,4 miliona KM što je 78,4% ukupne ostvarene dobiti 19 banaka (96,2 miliona KM). S aspekta visine ostvarenog finansijskog rezultata u 2006. godini, 15 banaka ima bolji finansijski rezultat nego u 2005. godini.

Ukupno iskazani gubitak od 6,4 miliona KM odnosi se na dvije državne i dvije privatne banke, sve pod privremenom upravom.

Na nivou sistema ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 684 miliona KM sa stopom rasta od 15% ili 90 miliona KM, a u odnosu na 2005. godinu to je manje za šest procenata ili 14 miliona KM. S druge strane, ukupni nekamatni rashodi iznose 586 miliona KM, sa stopom

rasta od 11% ili 58 miliona KM i u odnosu na prethodnu godinu to je smanjenje od devet procenata ili 27 miliona KM, što se pozitivno odrazilo na ukupan finansijski rezultat sektora.

Ako se analizira struktura ukupnog prihoda i promjene u najznačajnijim kategorijama, može se zaključiti da je u 2006. godini ostvaren nešto niži rast i procentualno i nominalno u odnosu na 2005. godinu. Ukupni prihodi od kamata su na kraju 2006. godine iznosili 630 miliona KM i veći su za 22% ili 113 miliona KM nego prethodne godine, ali ostvarena stopa rasta je manja za devet indeksnih poena ili 10 miliona KM nego u 2005. godini. Jedan od razloga ovog pada je taj što je rast prihoda od kamata na kredite (18%) u 2006. godini bio sporiji od rasta kreditnih plasmana (23%). To je najvećim dijelom rezultat dalje tendencije smanjenja kamatnih stopa. Međutim, učešće kamatnih prihoda u strukturi ukupnog prihoda je povećano sa 87,1% na 92,0%.

S druge strane, u odnosu na stopu rasta kamatnih prihoda, kamatni rashodi su imali brži rast, odnosno stopu od 32% ili 57 miliona KM. U usporedbi sa prethodnom godinom stopa je manja za šest procenata, ali u apsolutnom iznosu kamatni rashodi su u 2006. godini ipak veći za sedam miliona KM. To je rezultat značajnog rasta kamatonosnih izvora (u okviru kojih je veći rast ostvaren kod dugoročnih izvora) iz kojih je finansiran rast kreditnih plasmana, odnosno kamatonosnih depozita sa rastom od 25% i uzetih kredita od 23%. Učešće kamatnih rashoda u ukupnom prihodu je povećano sa 29% na 34%.

Zbog bržeg rasta kamatnih rashoda, neto kamatni prihod sa stopom od 17% ili 56 miliona KM imao je sporiji rast, što je za 10 procenata manje ili 17 miliona KM nego prethodne godine. S iznosom od 396 miliona KM na kraju 2006. godine, neto kamatni prihodi su imali učešće u ukupnom prihodu od 57,9%, što je neznatno bolje (0,7 procenata) nego na kraju 2005. godine.

Rast učešća kamatnih prihoda u ukupnom prihodu banaka je pozitivan pokazatelj trenda poboljšanja kvaliteta i stabilnosti zarada jer banke sve veći dio prihoda ostvaruju iz osnovne djelatnosti, odnosno kreditnih aktivnosti.

Operativni prihodi, kao druga najvažnija komponenta ukupnog prihoda, rasli su sporije od neto kamatnog prihoda, odnosno veći su za 13% ili 34 miliona KM i na kraju 2006. godine iznosili su 288 miliona KM. Učešće operativnih prihoda u strukturi ukupnog prihoda neznatno je smanjeno u odnosu na 2005. godinu (sa 42,8% na 42,4%).

Na ostvarenu stopu rasta operativnih prihoda značajan uticaj je imalo smanjenje prihoda od naknada za izvršene usluge, kao rezultat promjene računovodstvenih politika u segmentu metodologije tretmana i priznavanja prihoda po osnovu naknada koje su vezane za kredite²² (na kraju 2006. godine primijenjeno kod svih banaka).

Kod nekamatnih rashoda iskazan je rast od 11% u odnosu na prethodnu godinu. Međutim realno, nekamatni rashodi su porasli za 15% u odnosu na prethodnu godinu (ako se isključi vanredni-jednokratni trošak u iznosu od cca 18 miliona KM na ostalim operativnim troškovima zbog kojih je jedna banka u 2005. godini iskazala enorman gubitak u poslovanju). Primjenom istog principa, realan rast ostalih operativnih troškova je 16%.

---

²²Primjena MRS 18-Prihod i i MRS 39-Finansijski instrumenti: priznavanje i mjerenje.

U okviru nekamatnih rashoda najveći porast od 12% ili 20 miliona KM ostvaren je kod troškova plaća i doprinosa, 38% ili 15 miliona KM kod ostalih poslovnih i direktnih troškova (dijelom zbog primjene MRS 19 kod jednog broja banaka), te 13% ili 13 miliona KM kod troškova poslovnog prostora i fiksne aktive.

Troškovi rezervi za opći kreditni rizik i potencijalne gubitke ostvarili su rast od 9% ili 11 miliona KM u odnosu na prethodnu godinu i njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda se smanjilo sa 21,9% na 20,7%. Banke su u 2006. godini imale ove troškove manje za devet procenata ili devet miliona KM, što posljedično upućuje na pitanje realnosti procjene kvaliteta aktive i adekvatnosti formiranih rezervi za kreditne gubitke.

Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tabelama i grafikonima:

Tabela 25: *Struktura ukupnih prihoda*

- u 000 KM-

Struktura ukupnih prihoda	31.12.2004.		31.12.2005.		31.12.2006.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	27.530	4,5	44.408	5,8	66.234	7,2	161	149
Kredit i poslovi lizinga	354.721	57,4	457.840	59,4	541.546	59,0	129	118
Ostali prihodi od kamata	12.109	1,9	14.751	1,9	22.402	2,4	122	152
UKUPNO	394.360	63,8	516.999	67,1	630.182	68,6	131	122
II Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	126.583	20,5	150.351	19,5	162.502	17,7	118	108
Prihodi iz posl. sa devizama	26.257	4,2	30.266	3,9	32.627	3,6	115	108
Ostali operativni prihodi	70.121	11,5	73.397	9,5	93.048	10,1	105	127
UKUPNO	222.961	36,2	254.014	32,9	288.177	31,4	114	113
UKUPNI PRIHODI (I + II)	617.321	100,0	771.013	100,0	918.359	100,0	125	119

Grafikon 14: *Struktura ukupnih prihoda*

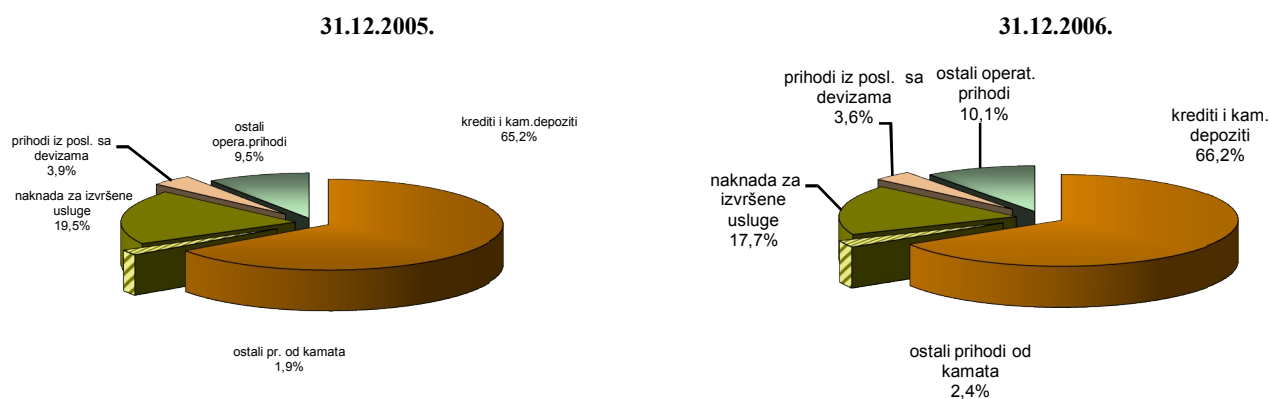

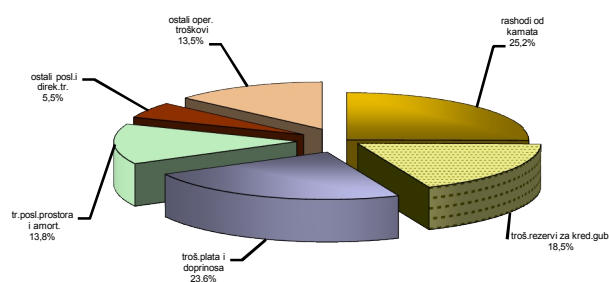
Tabela 26 : *Struktura ukupnih rashoda*

- u 000 KM-

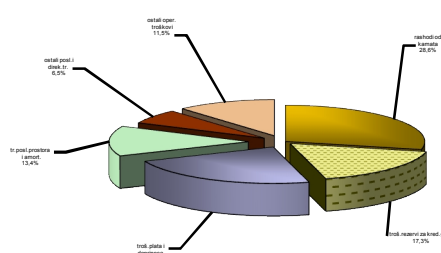
Struktura ukupnih rashoda	31.12.2004.		31.12.2005.		31.12.2006.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	101.848	17,9	131.063	18,6	173.231	21,1	129	132
Obaveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	22.979	4,0	40.345	5,7	53.987	6,6	176	134
Ostali rashodi od kamata	2.893	0,5	6.162	0,9	7.412	0,9	213	120
UKUPNO	127.720	22,4	177.570	25,2	234.630	28,6	139	132
II Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi rezervi za opći kred. rizik potencijalne kreditne gubitke	110.142	19,3	130.214	18,5	141.745	17,3	118	109
Troškovi plaća i doprinosa	143.631	25,2	166.621	23,6	186.157	22,7	116	112
Troškovi posl.prostora i amortizacija	86.902	15,3	97.232	13,8	110.232	13,4	112	113
Ostali poslovni i direktni troškovi	33.505	5,9	38.684	5,5	53.511	6,5	115	138
Ostali operativni troškovi	67.867	11,9	94.836	13,5	94.379	11,5	140	99
UKUPNO	442.047	77,6	527.587	74,8	586.024	71,4	119	111
UKUPNI RASHODI (I + II)	569.767	100,0	705.157	100,0	820.654	100,0	124	116

Grafikon 15: *Struktura ukupnih rashoda*

31.12.2005.

31.12.2006.

U sljedećim tabelama dati su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka:

Tabela 27: *Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po periodima*

-u %-

KOEFICIJENTI	31.12.2004.	31.12.2005.	31.12.2006.
Dobit na prosječnu aktivu	0,69	0,72	0,87
Dobit na prosječni ukupni kapital	5,57	6,31	8,09
Dobit na prosječni dionički kapital	6,61	7,81	10,82
Neto prihod od kamata/prosječna aktiva	4,08	4,05	3,85
Prihod od naknada/prosječna aktiva	3,41	3,03	2,80
Ukupan prihod/prosječna aktiva	7,49	7,08	6,65
Poslovni i direktni rashodi ²³ /prosječna aktiva	2,20	2,01	1,90
Operativni rashodi/prosječna aktiva	4,57	4,28	3,80
Ukupni nekamatni rashodi/prosječna aktiva	6,76	6,29	5,70

²³ U rashode su uključeni troškovi rezervi za potencijalne kreditne gubitke.

Tabela 28: *Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti na dan 31.12.2006.*

-u %-

KOEFIČIJENTI	31.12. 2006.		
	DRŽAVNE BANKE	PRIVATNE BANKE	PROSJEK U FBiH
Dobit na prosječnu aktivnu	0,40	0,89	0,87
Dobit na prosječni ukupni kapital	1,06	9,33	8,09
Dobit na prosječni dionički kapital	1,22	12,86	10,82
Neto prihod od kamata/prosječna aktiva	3,52	3,86	3,85
Prihod od naknada/prosječna aktiva	4,89	2,71	2,80
Ukupan prihod/prosječna aktiva	8,30	6,57	6,65
Poslovni i direktni rashodi/prosječna aktiva	3,02	1,85	1,90
Operativni rashodi/prosječna aktiva	4,57	3,77	3,80
Ukupni nekamatni rashodi/prosječna aktiva	7,58	5,62	5,70

Analizom osnovnih parametara za ocjenu uočava se da su dva najvažnija indikatora profitabilnosti: ROAA (dobit na prosječnu aktivnu) od 0,87% i ROAE (dobit na prosječni dionički kapital) od 10,82% u odnosu na 2005. godinu bolji.

Produktivnost banaka, mjerena odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive (6,65%), kao i ostvareni neto kamatni i operativni prihod po jedinici prosječne aktive, ipak su nešto lošiji zbog, s jedne strane, daljeg bržeg rasta stope prosječne aktive (23%) u odnosu na rast neto prihoda od kamata (16%), zbog trenda smanjenja kamatnih stopa, bržeg rasta kamatnih troškova, a s druge strane sporijeg rasta prosječne kamatonosne aktive od prosječne ukupne aktive.

Svi ključni finansijski pokazatelji profitabilnosti, analizirani prema kriteriju vlasništva u bankama, pokazuju da privatne banke posluju rentabilnije, produktivnije i efikasnije, što im osigurava konkurentnu prednost u odnosu na državne banke i ukazuje na nužnost završetka privatizacije preostalih državnih banaka.

Kakva će biti profitabilnost bankarskog sektora u narednom periodu zavisiće od više faktora, a kao glavne navodimo sljedeće: kvalitet aktive, odnosno izloženost banke kreditnom riziku i u vezi s tim troškovi rezervi za kreditne gubitke, efikasno upravljanje i kontrola operativnih troškova, te nivo i trend vanbilansnih operacija-aktivnosti koje bankama donose znatne prihode u vidu naknada i provizija i u strukturi prihoda bankarskih bilansa imaju gotovo isto učešće kao i neto kamatni prihod. Stoga je ključni faktor za efikasnost i profitabilnost svake banke kvalitet menadžmenta i poslovna politika koju vodi i strategija daljeg rasta i razvoja banke, jer se time direktno utiče na njene performanse. Pored navedenog, koji imaju karakter internih faktora, treba istaći da na stopu profitabilnosti ukupnog bankarskog sektora snažan uticaj ima okruženje kao makroekonomski faktor, odnosno stanje i stepen ukupnog ekonomskog razvoja, posebno realnog sektora.

U novim tržišnim uslovima banke usvajaju novi koncept poslovne politike primjerene tržišno orijentiranom bankarstvu čiji je cilj ostvarivanje što većeg profita, osiguravajući pri tome stabilnost banke i adekvatno upravljanje i kontrolu svih rizika kojima je banka izložena u poslovanju, a primarno kreditnog rizika. Međutim, uključivanjem u međunarodno finansijsko poslovanje i tržišta banke će u budućnosti biti više izložene tržišnim rizicima: kamatnom, deviznom i cjenovnom, kao i riziku zaduživanja, što će zahtijevati dalje jačanje kapitalne osnove ne samo iz internih izvora kroz povećanje zadržane dobiti iz ostvarenog profita nego i iz eksternih izvora, što je istovremeno i preduslov za dalju ekspanziju i rast banaka.

2.3. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz kreditni rizik, jedno od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obaveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na finansijskom tržištu. Također, to je jedan od ključnih preduslova za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankarski sistem u svakoj zemlji.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna da osigura i održava u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obaveze na dan dospijeca.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospijeca instrumenata finansijske aktive i obaveza do 180 dana.

U posljednje tri godine, po nalogu FBA, banke u Federaciji BiH provele su intenzivne aktivnosti na poboljšanju ročne usklađenosti finansijske aktive i obaveza koja je bila značajno narušena u periodu koji je prethodio, a zbog kreditne ekspanzije dugoročnih kredita, finansiranih iz izvora (najviše depozita) koji nisu bili adekvatne ročnosti. Provedene aktivnosti i mjere pozitivno su se odrazile na smanjenje debalansa u ročnim profilima stavki aktive i obaveza i postizanje usklađenosti u okviru propisanih limita.

U strukturi izvora finansiranja banaka u Federaciji BiH najveće učešće od 72,9% imaju depoziti i uzeti krediti 12,4% koji su sa dužim periodima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, a značajno su doprinijeli ročnom usklađivanju dospijeca stavki aktive i obaveza.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija, iako je već duži period prisutan trend poboljšanja. Rizik likvidnosti je u uskoj korelaciji s drugim rizicima, a u ovom slučaju se negativno reflektira na profitabilnost banaka.

Tabela 29: Ročna struktura depozita

- u 000 KM-

DEPOZITI	31.12.2004.		31.12.2005.		31.12.2006.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Štednja i dep. po viđenju	2.663.053	47,5	3.264.937	47,5	4.074.553	48,6	123	125
Do 3 mjeseca	389.395	7,0	408.679	6,0	295.224	3,5	105	72
Do 1 godine	490.685	8,8	541.832	7,9	745.954	8,9	110	138
1. Ukupno kratkoročni	3.543.133	63,3	4.215.448	61,4	5.115.731	61,0	119	121
Do 3 godine	1.367.882	24,4	1.709.665	24,9	2.212.076	26,4	125	129
Preko 3 godine	691.223	12,3	938.935	13,7	1.051.515	12,6	136	112
2. Ukupno dugoročni	2.059.105	36,7	2.648.600	38,6	3.263.591	39,0	129	123
UKUPNO (1 + 2)	5.602.238	100,0	6.864.048	100,0	8.379.322	100,0	123	122

Analizirajući ročnu strukturu depozita prema dvije osnovne grupe, u odnosu na 2005. godinu, evidentan je neznatno brži rast dugoročnih depozita (23% ili 615 miliona KM) u odnosu na kratkoročne (21% ili 901 milion KM).

U kratkoročnim depozitima u odnosu na 2005. godinu najveći nominalni rast od 810 miliona KM (stopa rasta 25%) ostvaren je kod depozita po viđenju, u okviru kojih su depoziti vladinih institucija porasli za 51% ili 292 miliona KM, što se vjerovatno najviše odnosi na rast prikupljenih sredstava po osnovu PDV-a. Značajan rast od 24% ili 272 miliona KM imali su i štedni depoziti građana, koji imaju najveće učešće u ukupnim depozitima po viđenju (34,6%). Depoziti oročeni preko tri mjeseca do jedne godine imali su najveću stopu rasta od 38% ili 204 miliona KM.

Zbog ostvarene brže stope rasta dugoročnih depozita došlo je i do promjene - povećanja njihovog učešća u strukturi ukupnih depozita za 0,3 procenta (kratkoročni 61%, a dugoročni 39%). Treba istaći da je dominantno učešće dugoročnih depozita dva sektora, i to: stanovništva od 45,8% i bankarskih institucija 28,7%, s tim da se na depozite stanovništva odnosi 58,4% depozita oročenih do tri godine, a kod depozita oročenih preko tri godine sredstva sektora bankarskih institucija učestvuju sa 62,9%.

U funkciji planiranja potrebnog nivoa likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfelja je determinirana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana sa funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontroliraju i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u okviru propisanih minimalnih limita.

Tabela 30: *Ročna struktura kredita*

-u 000 KM-

KREDITI	31.12.2004.		31.12.2005.		31.12.2006.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dospjela potraživanja i plaćene vanbil. obaveze	214.244	4,8	218.177	3,9	210.852	3,1	102	97
Kratkoročni krediti	991.183	22,4	1.134.850	20,5	1.360.381	19,9	114	120
Dugoročni krediti	3.217.112	72,8	4.192.050	75,6	5.248.821	77,0	130	125
UKUPNO KREDITI	4.422.539	100,0	5.545.077	100,0	6.820.154	100,0	125	123

U 2006. godini dugoročni krediti su povećani za 25% ili 1.057 miliona KM (od čega se na stanovništvo odnosi 62%), a kratkoročni za 20% ili 226 miliona KM (od čega se na privatna preduzeća odnosi 87,6%), što je uticalo i na promjenu njihove strukture u ukupnim kreditima (učešće dugoročnih kredita povećano je za 1,4 procentna poena, odnosno na 77%, za koliko je smanjeno učešće kratkoročnih).

Sektorska analiza po ročnosti pokazuje da se od ukupnih kredita datih stanovništvu 91% odnosi na dugoročne kredite, a kod kredita plasiranih privatnim preduzećima 63%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveće učešće od 59,3%.

Banke su u 2006. godini redovno ispunjavale obavezu održavanja propisane obavezne rezerve kod Centralne banke BiH²⁴. Putem obavezne rezerve kao značajnog instrumenta monetarne politike, u BiH u uslovima funkcioniranja valutnog odbora i relativno finansijski nerazvijenog tržišta, ostvaruje se primarno monetarni cilj odnosno monetarna kontrola, u smislu zaustavljanja brzog rasta kredita ostvarenog u prethodnim godinama i smanjenja multiplikacije. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne

²⁴ Krajem 2005. godine došlo je do izmjene propisa i povećanja stope obavezne rezerve, koja je od 01.12.2005.godine povećana sa 10% na 15%.

usklađenosti s propisanim limitima, utiče također značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke u domaćoj valuti čime se osigurava visoka likvidnost pojedinačno banaka i bankarskog sektora, iako se to negativno reflektira na profitabilnost banaka.

Za analizu likvidnosti koristi se više koeficijenata, a pregled najvažnijih je u sljedećoj tabeli :

Tabela 31: *Koeficijenti likvidnosti*

- u % -

Koeficijenti	31.12.2004.	31.12.2005.	31.12.2006.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ²⁵ /ukupna aktiva	37,3	37,8	37,4
Likvidna sredstva/kratkoročne finans. obaveze	60,5	63,9	62,2
Kratkoročne finans. obaveze/ukupne finans. obaveze	70,4	66,9	68,0
Kredit/depoziti i uzeti krediti ²⁶	68,5	69,2	69,6

Iako je u 2006. godini došlo do manjeg pogoršanja osnovnih pokazatelja likvidnosti, najviše zbog daljeg rasta kreditnih plasmana, ipak se može reći da je pozicija likvidnosti bankarskog sistema u Federaciji BiH dobra, sa zadovoljavajućim učešćem likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi i pokrivenošću kratkoročnih obaveza likvidnim sredstvima. Ročna struktura izvora, primarno depozitnog potencijala, kao i ostvareni veći porast kratkoročnih finansijskih obaveza (depozita) uticale su na blago pogoršanje strukturnog pokazatelja učešća kratkoročnih obaveza u ukupnim finansijskim obavezama, iako se to može samo uslovno reći budući da je relevantniji indikator odnos kratkoročnih finansijskih stavki aktive i kratkoročnih obaveza po kriteriju preostalih dospjeća. Posljednji pokazatelj izražen kao odnos kredita i izvora iz kojih su isti finansirani (depoziti i uzeti krediti) također je veoma dobar i na nivou je iskustvenog standarda.

Propisani regulatorni zahtjevi prema bankama su dosta restriktivni, što je i rezultiralo dobrom likvidnošću banaka pojedinačno i ukupnog bankarskog sistema. Sve banke kontinuirano ispunjavaju i to znatno iznad propisanog minimuma, obavezu dekadnog prosjeka od 20% u odnosu na kratkoročne izvore sredstava, i dnevnog minimuma od 10% prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

Tabela 32: *Pozicija likvidnosti- dekadni prosjek i dnevni minimum*

Opis	31.12.2004.	31.12.2005.	31.12.2006.	INDEX	
	Iznos	Iznos	Iznos	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	2.502.469	2.687.043	3.478.292	107	129
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč. sredst.	2.305.200	2.371.336	3.201.670	103	135
3. Kratkoročni izvori sred.(osnovica za obračun)	3.598.348	4.165.268	5.135.086	116	123
4. Iznos obaveze:					
4.1. dekadni prosjek 20% od iznosa red.br. 3	719.670	833.054	1.027.017	116	123
4.2. dnevni minimum 10% od iznosa red.br.3	359.835	416.527	513.509	116	123
5. Ispunjenje obaveze : dekadni prosjek					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	1.782.799	1.853.989	2.451.275	104	132
6. Ispunjenje obaveze: dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	1.945.365	1.954.809	2.688.161	100	138

²⁵ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga finansijska sredstva sa preostalim rokom dospjeća manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

²⁶ Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, za analizu pozicije likvidnosti od ključnog značaja je praćenje preostalih dospijea stavki finansijske aktive i obaveza prema vremenskoj skali, koja je s aspekta propisanih minimalnih limita kreirana na vremenski horizont od 180 dana.

Tabela 33: Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana

Opis	31.12.2004.	31.12.2005.	31.12.2006.	INDEX	
	Iznos	Iznos	Iznos	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
I. 1-30 dana					
1. Iznos finansijske aktive	3.357.819	4.051.257	5.111.825	121	126
2. iznos finansijskih obaveza	3.121.488	3.668.868	4.622.017	118	126
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	236.331	382.389	489.808	162	128
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	107,6%	110,4%	110,60%		
b) Propisani minimum %	100,0%	100,0%	100,00%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	7,6%	10,4%	10,60%		
II. 1-90 dana					
1. Iznos finansijske aktive	3.723.961	4.559.015	5.622.934	123	123
2. iznos finansijskih obaveza	3.496.272	4.150.956	5.104.149	119	123
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	227.689	408.059	518.785	179	127
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	106,5%	109,8%	110,20%		
b) Propisani minimum %	100,0%	100,0%	100,00%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	6,5%	9,8%	10,20%		
III. 1-180 dana					
1. Iznos finansijske aktive	4.188.159	5.091.381	6.246.116	122	123
2. iznos finansijskih obaveza	3.877.037	4.598.836	5.661.218	119	123
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	311.122	492.545	584.898	158	119
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	108,0%	110,7%	110,3%		
b) Propisani minimum %	95,0%	95,0%	95,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	13,0%	15,7%	15,30%		

Iz pregleda se zaključuje da su se banke na dan 31.12.2006. godine pridržavale propisanih ograničenja i ostvarile bolju ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza u odnosu na propisane limite i u odnosu na 2005. godinu.

Likvidnost bankarskog sistema u Federaciji BiH je, na osnovu svih iznesenih pokazatelja, visoka, što je i rezultat postojeće restriktivne regulative. Kako je ovaj segment poslovanja i nivo izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom, a imajući u vidu rastući trend i nivo kreditnog rizika, banke će u narednom periodu trebati još više pažnje posvetiti upravljanju rizikom likvidnosti uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospelih obaveza banke na vrijeme, a na osnovu kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uslovima poslovnog okruženja banaka. FBA će, i putem izvještaja i on site kontrola u bankama, pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i da li postupaju u skladu s usvojenim politikama i programima.

2.4. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilansa i vanbilansa

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilansnim i vanbilansnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih kurseva i/ili neusklađenosti nivoa aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno sa kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih principa kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja uticaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital, FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka kojom se reguliraju minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom.

Neusklađenost (razlika) između stavki koje se odnose na pojedinu stranu valutu u aktivi i pasivi bilansa i vanbilansu, predstavlja otvorenu deviznu poziciju (duga ili kratka) koja se može kretati samo u granicama minimalnih propisanih ograničenja obračunatih u odnosu na visinu osnovnog kapitala banke.²⁷

U cilju praćenja poštivanja propisanih ograničenja banke dnevno izvještavaju FBA. Na osnovu kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvještaja, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcioniše kao valutni odbor gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 31.12.2006. godine na nivou bankarskog sistema u valutnoj strukturi aktive banaka učešće stavki u stranim valutama iznosilo je 20,8% ili 2,4 milijardi KM (na kraju 2005. godine 26,5% ili 2,48 milijardi KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je učešće obaveza u stranoj valuti znatno veće i iznosi 53,5% ili 6,2 milijardi KM (na kraju 2005. godine 55,7% ili 5,2 milijarde KM).

U sljedećoj tabeli daje se struktura i trend finansijske aktive i obaveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu²⁸ i ukupno:

---

²⁷ Članom 8. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banke propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% osnovnog kapitala, a za ostale valute do 20%, i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

²⁸ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

Tabela 34: Devizna usklađenost finansijske aktive i obaveza (EURO i ukupno)
-u milionima KM-

Opis	31.12.2005.				31.12.2006.				INDEX	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I Finansijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	1.217	23,8	1.706	30,0	1.335	21,5	1.876	27,2	110	110
2. Krediti	598	11,7	653	11,5	325	5,2	376	5,5	54	58
3. Krediti s val. klauzulom	3.198	62,5	3.203	56,3	4.434	71,4	4.507	65,3	139	141
4. Ostalo	105	2,0	124	2,2	117	1,9	138	2,0	111	111
Ukupno (1+2+3+4)	5.118	100,0	5.686	100,0	6.211	100,0	6.897	100,0	121	121
<i>II Finansijske obaveze</i>										
1. Depoziti	3.447	70,9	3.956	73,1	3.951	68,5	4.576	71,1	115	116
2. Uzeti krediti	1.052	21,7	1.093	20,1	1.327	23,0	1.362	21,1	126	125
3. Dep. i kred. s val. klauz.	190	3,9	190	3,5	284	4,9	284	4,4	149	149
4. ostalo	170	3,5	176	3,3	208	3,6	218	3,4	122	124
Ukupno (1+2+3+4)	4.859	100,0	5.415	100,0	5.770	100,0	6.440	100,0	119	119
<i>III Vanbilans</i>										
1. Aktiva	11		13		16		20		145	154
2. Pasiva	196		197		377		380		192	193
<i>IV .Pozicija</i>										
Duga (iznos)	74		86		79		97			
%	8,2%		9,6%		7,30%		8,9%			
Kratka										
%										
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	21,8%		20,4%		22,7%		21,10%			

Ako se analizira struktura stranih valuta, u finansijskoj aktivi²⁹ dominantno je učešće EURO, s tim da je u 2006. godini smanjeno za tri indeksna poena i iznosi 74% ili 1,8 milijardi KM (na kraju 2005. godine 77% ili 1,9 milijardi KM), a u obavezama je ostalo isto kao na kraju 2005. godine (89%) i pored povećanja iznosa sa 4,7 milijardi KM na 5,5 milijardi KM.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kredit) i obaveza³⁰, koji je posebno značajan u aktivi³¹. Od ukupne finansijske aktive krediti ugovoreni s valutnom klauzulom čine najveći dio (65,3% ili 4,5 milijardi KM), dok se na ostale devizne stavke odnosi 34,7% ili 2,4 milijarde KM, i to na stavke u EURO 25,8% ili 1,8 milijardi KM, a ostale valute 8,9% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2005. godine krediti ugovoreni sa valutnom klauzulom u iznosu od 3,2 milijarde KM su imali učešće od 56%, a ostale stavke u EURO 34% ili 1,9 milijardi KM). Od ukupnih neto kredita 69% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom u EURO.

Na drugoj strani struktura finansijskih obaveza uslovljava i određuje strukturu stavki finansijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U obavezama najveće učešće od 85% ili 5,5 milijardi KM imaju stavke u EURO (najviše depoziti), dok je učešće i iznos indeksiranih obaveza minimalan i iznosi 4,4% ili 284 hiljade KM (na kraju 2005. godine učešće obaveza u EURO bilo je 86% ili 4,7 milijardi KM, a indeksiranih obaveza 3,5% ili 190 hiljada KM).

²⁹ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio finansijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Prema metodologiji, fin. aktiva se iskazuje po neto principu (umanjena za rezerve za kreditne gubitke).

³⁰ U cilju zaštite od promjena deviznog kursa banke ugovaraju određene stavke aktive (kredit) i obaveza s valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

³¹ Finansijska aktiva koja uključuje stavke u stranoj valuti denominirane u KM i kredite s val. klauzulom.

Treba istaći da je 2006. godini zapažen sporiji (bilo usporeniji) trend povećanja deviznih depozita i kredita kao izvora za devizne plasmane.

Posmatrano po bankama i ukupno na nivou bankarskog sistema FBiH može se konstatovati da se izloženost banaka i sistema FX riziku u toku 2006. godine kretala u okviru propisanih ograničenja, i u odnosu na 2005. godinu je poboljšana, čemu je doprinijelo, između ostalog, i povećanje osnovnog kapitala od 22%, kao parametra u odnosu na koji se izračunava usklađenost devizne pozicije.

Sa 31.12.2006. godine dugu deviznu poziciju imalo je 18 banaka, a kratku pet, tako da je na nivou sistema iskazana duga devizna pozicija od 8,9% osnovnog kapitala banaka, što je za 21,1% manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO iznosila je 7,3% pri čemu su stavke finansijske aktive bile veće od finansijskih obaveza (duga pozicija).

Iako u uslovima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su da se pridržavaju propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te da dnevno upravljaju ovim rizikom u skladu sa usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

III. ZAKLJUČAK

Nakon što je konsolidacija i stabilizacija bankarskog sektora Federacije BiH dostigla zavidan nivo, naredne aktivnosti treba da budu usmjerene na dalji napredak i razvoj sistema. To pretpostavlja neprekidan angažman svih dijelova sistema, zakonodavnih i izvršnih vlasti kako bi se osiguralo stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta što bi podsticajno djelovalo na banke i povratno, na privredu.

Za ostvarenje ovakvih ciljeva neophodno je dalje angažovanje institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na nivou države;
- okončanju procesa privatizacije dvije državne banke;
- iniciranju ubrzanja procesa izbora članova Upravnog odbora i menadžmenta FBA;
- zaokruživanje i dogradnja regulative za finansijski sektor, koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje mikrokreditnih organizacija, osiguravajućih društava, pretvorba Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo u Razvojnu banku, preduzeća koja se bave lizingom itd.;
- ubrzanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru kako bi se dostigao nivo ostvaren u monetarnom i bankarskom sektoru;
- na osnovu dokumentiranih materijala stručno i profesionalno obrađenih u Udruženju banaka BiH, a putem Ministarstva finansija Federacije BiH, neophodno je ubrzano raditi na:
  - kontinuiranom dograđivanju zakonske regulative za bankarski sektor i finansijski sistem polazeći od Bazelskih principa i Evropskih bankarskih direktiva,
  - uspostavljanju posebnih sudskih odjela za privredu,
  - uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga,
  - donošenju zakona o zaštiti povjerenika i potpune odgovornosti dužnika,
  - donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu.

Agencija za bankarstvo FBiH u narednom periodu će:

- nastaviti kontinuiran nadzor banaka off-site i on-site kontrolama, sa težištem na ograničenim-ciljanim kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bančinog poslovanja, s ciljem da supervizija bude efikasnija i u tom smislu:
  - nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i unaprjeđivati saradnju sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
  - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe natprosječan rast aktive,
  - kontinuirano nastaviti nadzirati banke u kojima je koncentriran veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,
  - raditi, kao i do sada, na dogradnji podzakonske regulative, polazeći od Bazelskih principa i Evropskih direktiva kao dio priprema za priključivanje BiH Evropskoj uniji,
  - održati kontinuitet kontrole platnog prometa,
  - uspostavljati i širiti saradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru FBiH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije;
  - unapređivati saradnju s Udruženjem banaka po svim segmentima bankarskog poslovanja, organizovanje savjetovanja i pružanje stručne pomoći u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, itd;
- kontinuirano operativno usavršavanje informacionog sistema koji će omogućiti rano upozoravanje i preventivno djelovanje u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
- okončati proces preostalih privremenih uprava i ubrzati postupak likvidacija na osnovu zaključka Upravnog odbora od 29.03.2006. godine.

Kao najbitniji dio sistema, banke bi trebale koncentrirati aktivnosti na:

- daljnje kapitalno jačanje, srazmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, solventnosti, dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima;
- jačanje internih kontrola i internih revizija koje će biti potpuno neovisne u radu;
- stalno unapređivati i saradivati s Udruženjem banaka po pitanju stručnog osposobljavanja, izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka, uvođenju novih proizvoda, naplati potraživanja i aktivno uključivanje u formiranju jedinstvenog registra neurednih dužnika-pravnih i fizičkih lica;
- redovno i ažurno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

P R I L O Z I

PRILOG 1.....	Osnovni podaci o bankama u F BiH
PRILOG 2.....	Osnovni (Bazelski) principi za efektivnu superviziju banaka i njihova primjena u Federaciji BiH
PRILOG 3.....	Zakonski okviri za rad Agencije za bankarstvo F BiH i banaka u F BiH
PRILOG 4.....	Bilans stanja banaka po šemi FBA
PRILOG 5.....	Štednja stanovništva u bankama F BiH
PRILOG 6.....	Izvještaj o kretanju aktive bilansa i vanbilansnih rizičnih stavki
PRILOG 7.....	Bilans prihoda i rashoda banaka
PRILOG 8.....	Izvještaj o stanju i adekvatnosti kapitala
PRILOG 9.....	Podaci o zaposlenim u bankama F BiH

PRILOG 1

Banke u Federaciji Bosne i Hercegovine - 31.12.2006.						
Br.	BANKA	Adresa		Telefon	Direktor	Vlasništvo
1	ABS BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trampina 12/V1	277-060, 277-061	ZUKIĆ ADNAN	privatna
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	275-130	AMER BUKVIĆ	privatna
3	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	663-500, 472-487	HAMID PRŠEŠ	većinski državna
4	HERCEGOVAČKA BANKA dd MOSTAR	Mostar	Kneza Domagoja bb.	036/320-555.324-346.	Privr. upravitelj - Stjepan Jovičić - 19.12.2006.	privatna
5	HVB CENTRAL PROFIT BANKA d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	Zelenih beretki 24	533-433; 533-688, 531-006,	ALEXANDER ZSOLNAI	privatna
6	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Branimira 2b	036/444-444, 444-445, 444-400	PETAR JURČIĆ	privatna
7	INVESTICIJSKA BANKA FEDERACIJE BIH	Sarajevo	Paromlinska bb	230-390; 277-900; 277-902	privr. upravitelj - Miralem Babajić - 14.06.2006.	državna
8	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	Zenica	Trg B&H 1	032 / 401-915, 401-850	ENIS CRNALIĆ	privatna
9	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V KLADUŠA	V. Kladuša	Ibrahima Mržljaka 3.	037/772-416, 771-654, 771-253	HASAN PORČIĆ	privatna
10	LT GOSPODARSKA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Ferhadija 11	667-688; 670-660, 444-605	DRAGO BILANDŽIJA	privatna
11	NLB TUZLANSKA BANKA dd - TUZLA	Tuzla	Maršala Tita 34	035/251-200, 251-576, 251-197,	ALMIR ŠAHINPAŠIĆ	privatna
12	POŠTANSKA BANKA BiH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Branilaca Sarajeva 20/XI	212-993, 210-007	Privr. upravitelj - Čamil Klepo - 16.10.2006.	državna
13	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Alipašina 6	277-700, 277-707, 277-718	Privr. upravitelj - Maruf Bumazović - 17.07.2006.	privatna
14	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Emenika Bluma 8.	250-950, 232-172; 232-173	PETER MOELDERS	privatna
15	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Danijela Ozme 3	440-272; 442-964; 214-900;	EDIN MUFTIĆ	privatna
16	TURKISH ZIRAAT BANK BOSNIA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Ferhadija 29	440-040, 440-062, 440-573	OZNUR OZENIS	privatna
17	UNA BANKA dd - BIHAĆ	Bihać	Bosanska 25	037 / 322-400, 322-402	Privr. upravitelj - Stjepan Blagović - 01.05.2005.	državna
18	UNICREDIT ZAGREBAČKA BANKA dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb	036/312-112,312-121,312-167,	BERISLAV KUTLE	privatna
19	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	219-471, 219-472, 219-473	ESAD BEKTEŠEVIĆ	državna
20	UPI BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a.	497-500, 497-555, 497-572(fax)	MIRSAD LETIĆ	privatna
21	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13.	280-102	AMIR RIZVANOVIĆ	privatna
22	VABA BANKA d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	Kolodvorska 5.	033/205-264; fax: 033/656-316	STJEPAN KOLOVRAT	privatna
23	VOLKSBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Andela Zvizdovića 1	295-601, 295-600, 295-603	REINHOLD KOLLAND	privatna

PRILOG I-A

Banke u Federaciji Bosne i Hercegovine - 31.03.2007.					
Br.	BANKA	Adresa		Telefon	Direktor
1	ABS BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trampina 12/VI	033/277-060, fax:667-674	ZUKIĆ ADNAN
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	033/275-100, fax:472-159	AMER BUKVIĆ
3	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	033/663-500, fax:278-550	HAMID PRŠEŠ
4	HERCEGOVAČKA BANKA dd MOSTAR	Mostar	Kneza Domagoja bb.	036/332-901, fax:332-908	Privr.upravitelj - Stjepan Jovičić - 19.12.2006.
5	HVB CENTRAL PROFIT BANKA d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	Zelenih beretki 24	033/533-688, fax:532-319	ALEXANDER ZSOLNAI
6	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Branimira 2b	036/444-200, fax:444-235	PETAR JURČIĆ
7	INVESTICIJSKA BANKA FEDERACIJE BIH	Sarajevo	Paromlinska bb	033/277-900, fax:668-952	RAMIZ DŽAFEROVIĆ
8	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENIC	Zenica	Trg B&H 1	032/401-804, fax:246-187	ENIS CRNALIĆ
9	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Ibrahima Mržljaka 3.	037/771-253, fax:772-416	HASAN PORČIĆ
10	LT GOSPODARSKA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Ferhadija 11	033/444-605, fax:665-457	DRAGO BILANDŽIJA
11	NLB TUZLANSKA BANKA dd - TUZLA	Tuzla	Maršala Tita 34	035/259-259, fax:250-596	ALMIR ŠAHINPAŠIĆ
12	POŠTANSKA BANKA BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Branilaca Sarajeva 20/XI	033/212-993, fax:210-007	Privr.upravitelj - Čamil Klepo - 16.10.2006.
13	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Alipašina 6	033/277-700, fax:277-798	Privr.upravitelj - Maruf Burnazović - 17.07.2006.
14	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Emerika Bluma 8.	033/250-950, fax:250-971	PETER MÖLDERS
15	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Danijela Ozme 3	033/287-100, fax: 213-851	MICHAEL MÜLLER
16	TURKISH ZIRAAT BANK BOSNIA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Ferhadija 29	033/254-050, fax: 254-051	KENAN BOZKURT
17	UNA BANKA dd - BIHAĆ	Bihać	Bosanska 25	037/322-400, fax: 322-331	Privr.upravitelj - Stjepan Blagović - 01.05.2005.
18	UNICREDIT ZAGREBAČKA BANKA dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb	036/312-121, fax:312-123	BERISLAV KUTLE
19	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	033/561-000, fax: 201-567	ESAD BEKTEŠEVIĆ
20	UPI BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a.	033/497-555, fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
21	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13.	033/280-100, fax: 663-399	AMIR RIZVANOVIĆ
22	VABA BANKA d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	Kolodvorska 5.	033/251-620; fax: 205-257	ISMET KUMALIĆ
23	VOLKSBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Andela Zvizdovića 1	033/295-601, fax:295-603	REINHOLD KOLLAND

OSNOVNI (BAZELSKI) PRINCIPI ZA EFEKTIVNU SUPERVIZIJU BANAKA I NJIHOVA PRIMJENA U FEDERACIJI BiH

Preduslovi za efektivnu superviziju

Princip 1: *Efikan sistem supervizije banaka će imati jasne odgovornosti i ciljeve za svaku agenciju uključenu u superviziju banaka. Svaka takva agencija treba imati radnu nezavisnost i adekvatna sredstva. Neophodan je i odgovarajući zakonski okvir za superviziju banaka, uključujući odluke vezane za dozvole bankarskim organizacijama i njihovu stalnu superviziju; ovlaštenja da se osigura poštivanje zakona kao i briga o sigurnosti i solidnosti i zakonska zaštita supervizora. Treba osigurati i aranžmane za razmjenu informacija među supervizorima i zaštitu povjerljivosti takvih informacija.*

Primjena: Regulatorna u FBiH usklađena je i primjenjivana u duhu ovog principa. Supervizija ima jasno određenu ulogu i dužnosti. Zakonski okvir omogućio je postojanje nezavisne i samofinansirajuće Agencije. Potpuna usaglašenost sa Bazelskim principima postignuta je tokom 2002. godine kada je Visoki predstavnik donio Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Agenciji za bankarstvo FBiH kojim je reguliran “ograničeni imunitet” FBA, njenog Upravnog odbora i njenih uposlenika. Početkom 2003. godine počela je primjena Izmjena i dopuna Zakona o bankama (usvojenih u augustu 2002.), uključujući kompletnu podzakonsku regulativu koju je pripremila i donijela Agencija poštujući u potpunosti Bazelske principe i Evropske direktive.

Izdavanje dozvola i vlasničke strukture

Princip 2: *Jasno moraju biti definirane aktivnosti dozvoljene institucijama kao što su banke koje imaju licencu i koje su predmet supervizije, a upotreba riječi “banka” u nazivu treba biti kontrolirana koliko je to moguće.*

Primjena: Aktivnosti banaka i ograničenja upotrebe riječi “banka” definirani su Zakonom o bankama. Regulatorna u potpunosti usklađena sa ovim principom.

Princip 3: *Organ ovlašten za izdavanje dozvola (licenci) mora uspostaviti kriterije i odbaciti zahtjeve institucija koje ne zadovoljavaju te kriterije. U procesu izdavanja dozvola neophodno je, kao minimum, ustanoviti ocjenu vlasničke strukture bankarske organizacije, članova uprave, operativnog plana i interne kontrole, projekcije finansijskog stanja, uključujući kapitalnu osnovu. Kada je predloženi vlasnik ili matična organizacija inostrana, neophodno je dobiti prethodni pristanak iz zemlje porijekla.*

Primjena: U skladu sa Zakonom o bankama, FBA ima pravo uspostavljanja kriterija i odbijanja zahtjeva za osnivanje banaka. Donijela je Uputstvo za licenciranje i druge saglasnosti Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine. Uputstvo je u potpunosti usaglašeno sa ovim principom i dosljedno se primjenjuje.

Princip 4: *Supervizori banaka moraju biti ovlaštteni da ispituju i odbiju bilo kakav prijedlog da se izvrši transfer značajnog vlasničkog udjela ili većinskog učešća u postojećim bankama na druga (nova) lica.*

Primjena: U bankarskom sektoru FBiH princip se u cjelini poštuje i primjenjuje. Prema Zakonu, značajno vlasničko pravo u banci preko 10, 33, 50 i 66,7 % ne može se steći ili povećati bez odobrenja FBA, koja ima dovoljne ovlasti i utvrdila je procedure potrebne za provođenje Zakona i principa što je normirano i posebnim Uputstvom koje se striktno primjenjuje.

Princip 5: *Supervizori banaka moraju biti ovlaštteni da postave kriterije za preispitivanje velikih akvizicija i investicija od strane banaka te da osiguraju da filijale ili strukture banke ne izlože banku nepotrebnom riziku ili da ne ugroze efikasnu superviziju.*

Primjena: Zakonom o bankama i odlukama FBA princip je razrađen, a regulativa i praksa usklađeni s njim.

Opreznosni propisi i zahtjevi

Princip 6: *Supervizori banaka moraju postaviti razuman, odgovarajući minimum obaveznog adekvatnog kapitala za sve banke. Taj zahtjev mora odražavati rizike koje banke preuzimaju i mora definirati komponente kapitala, imajući na umu njihovu sposobnost da apsorbiraju gubitke. Za banke koje su aktivne na međunarodnom polju ovaj obavezni kapital ne smije biti manji od onog koji je utvrđen Bazelskim aktom o kapitalu i amandmanima na taj dokument.*

Primjena: Zakonom i Odlukom FBA o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka definirane su komponente kapitala i način kako se njime upravlja. Zahtjevi su konzistentni sa Bazelskim principima i odgovarajućom Evropskom direktivom, s tim što su od tržišnih rizika za dalju dogradnju ostali kamatni i cjenovni rizik. U okviru tržišnog rizika naročita pažnja je posvećena reguliranju deviznog rizika. U toku su aktivnosti na nadogradnji regulative kako bi princip, u cjelini, bio ispoštovan.

Princip 7: *Esencijalni dio bilo kog sistema supervizije jeste procjena politika, prakse i procedura vezanih za davanje kredita i investiranje, te aktivno upravljanje kreditnim i investicijskim portfeljima.*

Primjena: Polazeći od kolaterala kao ključnog elementa, Odluka o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive i Odluka o minimalnim standardima interne i eksterne revizije, koje je donijela FBA, najkompleksniji su propisi kojima je detaljno razrađena klasifikacija aktive. Ovim odlukama banke se obavezuju na reviziju svih područja rizika. Međutim, uočena je pojava da u pojedinim bankama interni revizori nisu nezavisni u radu (pod uticajem su članova nadzornih odbora ili rukovodstva banke) pa u nekim slučajevima banke imaju dobre politike, ali ih ne poštuju. Dešava se da i eksterne revizorske kuće ne obave korektno svoj posao. Iako postoje dobri regulatorni okviri za procjenu kreditnog i investicionog rizika, javljaju se sporadični problemi u njihovom poštivanju. Može se reći da je praksa većim dijelom usklađena s principom 7. FBA će i dalje pratiti rad internih kontrola i eksternih revizora i, po potrebi, poduzimati odgovarajuće mjere.

Princip 8: *Supervizori banaka moraju biti uvjereni da su banke uspostavile i da slijede adekvatne politike, prakse i procedure za procjenu kvaliteta aktive i da adekvatno usklađuju kreditne gubitke i rezerve za njih.*

Primjena: Regulatorni okviri za adekvatne politike, prakse i procedure usklađeni su sa principom. U ostvarenju: banke ne slijede uvijek i u potpunosti zakone i odluke. FBA je odlučno primjenjivala ovlasti i sankcionirala propuste što je donijelo značajno poboljšanje u ovim područjima. Aktivnosti će biti kontinuirano nastavljene do potpune primjene principa.

Princip 9: *Supervizori banaka moraju biti uvjereni da banke imaju sisteme za informisanje uprave i rukovodstva koji im omogućavaju da identifikuju koncentracije unutar portfelja. Supervizori moraju uspostaviti oprezne limite kako bi ograničili izlaganje banke pojedinačnim dužnicima ili grupama povezanih dužnika.*

Primjena: Odluka FBA o minimalnim standardima za upravljanje koncentracijom rizika detaljno propisuje ograničenja izloženosti kreditnom riziku i definiše lica povezana sa bankom, polazeći od normi koje je utvrdio Zakon. Poštujući okvir koji je uspostavljen Zakonom, FBA je prihvatila inicijativu banaka i detaljnije razradila kriterije prema kojim se licima povezanim s bankom smatraju pravna lica koja posjeduju najmanje 5% ukupnog broja dionica banke, a povezanim licima sa dioničarima banke lica koja su povezana sa dioničarima koji imaju 5% ukupnog broja dionica banke. Time su precizirani limiti koje uspostavlja ovaj princip. FBA je insistirala na primjeni Odluke, a rezultat je smanjenje kreditiranja lica povezanih sa bankom i lica povezanih sa dioničarima banke, odnosno smanjivanje rizika po ovom osnovu.

Princip 10: *Kako bi se spriječile zloupotrebe do kojih dolazi zbog kreditiranja povezanih lica, supervizori banaka moraju ustanoviti zahtjeve koji nalažu bankama da pri kreditiranju povezanih kompanija i pojedinaca poštuju propisana ograničenja, da se ovakvo kreditiranje efikasno nadzire te da se poduzimaju i drugi koraci kako bi se kontrolirali ili smanjili ovakvi rizici.*

Primjena: Primjena postojećih odredbi Zakona i propisa FBA je dovoljna da se spriječe zloupotrebe u kreditiranju povezanih lica. U pravilu, takve situacije završavale su privremenom upravom, likvidacijom ili stečajem banaka. Da bi se osigurala potpuna usklađenost pojačana je kontrola banaka kod kojih je ova pojava bila prisutna.

Princip 11: *Supervizori banaka moraju biti uvjereni da banke imaju adekvatne politike i procedure za identifikaciju, nadzor i kontrolu rizika zemlje i rizika transfera u aktivnostima međunarodnog kreditiranja i investicija te za održavanje odgovarajućih rezervi za ove rizike.*

Primjena: Iako Zakon o bankama ne navodi detaljno šta je to rizik zemlje, u Odluci FBA o minimumu standarda za upravljanje deviznim rizikom uvedeno je odgovarajuće ograničenje. Ne postoji redovni proces za procjenu rizika zemlje. Iako, za sada, u Federaciji nema banaka koje u značajnijem obimu plasiraju kredite ili investiraju van zemlje, FBA postupno stvara odgovarajuće regulative za budućnost.

Princip 12: *Supervizori banaka moraju biti uvjereni da su banke uspostavile sistem koji tačno mjeri, nadzire i adekvatno kontrolira tržišne rizike. Supervizori trebaju imati ovlaštenja da nameću određena ograničenja i/ili određene zahtjeve za kapitalom kod izloženosti tržišnom riziku, kada je to opravdano.*

Primjena. Izmjenama i dopunama Zakona o bankama i odgovarajućom Odlukom FBA otvorena je mogućnost uvođenja određenih ograničenja kao i postavljanje oštrijih zahtjeva za kapital kada se ocijeni da to zahtjeva nivo izloženosti rizicima. Treba uzeti u obzir da je naše finansijsko tržište tek u začetku pa ne postoje eksplicitni zahtjevi da banke kreiraju politike i procedure vezano za poslovanje vrijednosnim papirima i finansijskim derivatima. FBA radi na dodatnoj regulativi, uključujući neophodnu edukaciju kadrova kako bi se moglo odgovoriti izazovima koje će donijeti razvoj finansijskog tržišta.

Princip 13: *Supervizori banaka moraju biti uvjereni da banke imaju sveobuhvatne procedure upravljanja rizikom (uključujući odgovarajući nadzor od strane odbora i viših direktora) kako bi identifikovale, mjerile i kontrolirale sve druge bitne rizike i, kada je to potrebno, držale kapital za te rizike.*

Primjena: U bankarskom sistemu dominirali su tradicionalni rizici pa se FBA, prvenstveno, bavila kreditnim rizikom. Gubici, međutim, mogu nastati i u netradicionalnim područjima što je sa razvojem bankarstva sve prisutnije (tržišni rizici, pranje novca itd.). FBA je donijela odgovarajuće propise za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma u skladu sa Bazelskim i preporukama FATF-a. Insistirati će se na upravljanju rizikom u svim područjima djelovanja institucija pod nadzorom, a FBA će nastaviti kontinuirano dograđivati regulative u skladu sa Evropskim direktivama. Pored već reguliranih, osnovnog i dopunskog, zahtijevat će se i treća kategorija kapitala koja je vezana za tržišne rizike.

Princip 14: *Supervizori banaka moraju biti uvjereni da banke imaju interne kontrole adekvatne prirodi i stepenu njihovog poslovanja. Ove kontrole treba da uključe: jasne aranžmane za prijenos ovlaštenja i odgovornosti; odvajanje od funkcija koje stvaraju obaveze za banku, isplaćivanja bankovnih sredstava i računovodstva aktive i pasive; usklađivanje ovih procesa; sigurno čuvanje imovine i odgovarajuća nezavisna interna ili eksterna revizija i funkcije usklađenosti da bi se testiralo praćenje ovih kontrola kao i primjenjivanje zakona i propisa.*

Primjena: Interna kontrola i revizija funkcioniše u svim bankama, ali još uvijek ta funkcija nije na optimalnom nivou. U skladu sa Zakonom, FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima interne kontrole u bankama i Odluku o minimalnim standardima interne i eksterne revizije u bankama. FBA prati primjenu ovih odluka i poduzima odgovarajuće mjere.

Princip 15: *Supervizori banaka moraju odrediti da banke imaju adekvatne politike, prakse i procedure, uključujući striktna pravila “poznavanja komitenta”, koji treba da promoviraju visoke profesionalne i etičke standarde u finansijskom sektoru i da spriječe namjerno ili nenamjerno iskorištavanje banke od strane kriminalnih faktora.*

Primjena: Odlukom o minimalnim standardima aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, FBA je uvela obavezu primjene pravila “poznavanja komitenta”. Banke primjenjuju ovu Odluku, a kontrolori FBA su uključeni u permanentnu edukaciju za otkrivanje finansijskog kriminala. Saradnja sa drugim institucijama je unaprijeđena, ostvareni su i konkretni uspjesi, izrečene kaznene mjere, poboljšano preventivno djelovanje, izmjenama odgovarajućih zakona pranje novca se smatra krivičnim djelom. U toku je priprema izmjena zakona kojom će se ova oblast mnogo bolje urediti i u cjelini uskladiti sa Evropskom direktivom.

Metoda stalnog nadzora banaka

Princip 16: *Efikasan sistem supervizije banaka treba da se sastoji od određenih oblika nadzora na licu mjesta (on – site) i na osnovu izvještaja (off – site).*

Primjena: Od osnivanja FBA prisutne su obje forme supervizije (on – site i off – site) koje djeluju koordinirano. FBA je razradila procedure za procjenu rizika u bankama koji su potpuno u skladu sa ovim principom, a u skladu sa svjetskim standardima pripremljen je i poseban priručnik, “vodič” za on-site kontrole.

Princip 17: *Supervizori banaka moraju redovno održavati kontakte sa rukovodstvom banke i dobro poznavati funkcionisanje institucije.*

Primjena: FBA održava kontakte sa bankama. Osnivanje Udruženja banaka otvorilo je mogućnost efikasnije i kvalitetnije komunikacije. Na žalost, FBA je bila preokupirana naslijeđenim problemima pa je u proteklom periodu bila pretežno angažovana na provođenju privremenih uprava, praćenju realizacije izdatih naloga, procesima likvidacije i sl. Smanjenje broja banaka, odnosno “eliminisanje” iz sistema problematičnih institucija osigurava bitan preduvjet za punu primjenu ovog principa.

Princip 18: *Supervizori banaka moraju imati instrumente za prikupljanje, pregled i analiziranje izvještaja i statističkih podataka banaka na pojedinačnim i konsolidiranim osnovama.*

Primjena: Izuzev za oblast kontrole konsolidiranih bilansa, informacije koje prikuplja FBA su dovoljne i potpune. U prvom polugodištu 2004. godine ovo će biti u potpunosti riješeno uvođenjem i primjenom novog sistema AOP-a.

Princip 19: *Supervizori banaka moraju imati mogućnost da nezavisno utvrde valjanost informacija, bilo provjerom na licu mjesta bilo korištenjem vanjskih revizora.*

Primjena: Nema nikakvih zapreka za potpuno ostvarenje ovog principa. FBA može vršiti provjere u potpunosti i to čini značajan dio njenih aktivnosti. Neophodno je nastaviti sa promovisanjem međunarodnih računovodstvenih i revizorskih standarda kako bi se i time otklonile devijacije i netačnosti u izvještajima banaka, unificirali izvještaji i eksterne revizorske kuće obavezale na njihovu primjenu.

Princip 20: *Bitan element supervizije banaka je sposobnost supervizora da nadzire bankarsku grupaciju na konsolidovanoj osnovi.*

Primjena: Ovo pitanje postaje aktuelno i u našem bankarskom sistemu. Pripreme za donošenje odgovarajuće regulative su u toku i ovaj će se princip primijeniti na adekvatan način.

Neophodne informacije

Princip 21: *Supervizori banaka moraju biti uvjereni da banka vodi odgovarajuće evidencije u skladu sa načelima i pravilima knjigovodstva, što će omogućiti supervizorima da imaju uvid u finansijsko stanje banke i profitabilnost njenog poslovanja. Banka treba da redovno objavljuje finansijske izvještaje koji odražavaju njeno realno stanje.*

Primjena: Prema važećim zakonskim odredbama banke su obavezne da u medijima objavljuju u skraćenom obliku izvještaj vanjskog revizora o godišnjem finansijskom iskazu i nerevidirane polugodišnje finansijske iskaze. Banke poštuju ovu obavezu čime je bitno unaprijeđena transparentnost bankarskog sektora koja će za rezultat imati daljnje jačanje finansijske discipline i učvršćivanje povjerenja u banke.

Zvanična ovlaštenja supervizora

Princip 22: *Bankarski supervizori moraju imati na raspolaganju adekvatne supervizorske mjere za pravovremene korektivne akcije kada banke propuste da ispune opreznosne zahtjeve (kao što su minimalne stope adekvatnosti kapitala), kada postoje prekršaji propisa ili kada su deponenti ugroženi na bilo koji način. U ekstremnim okolnostima ovo podrazumijeva i mogućnost oduzimanja bankarske dozvole ili preporuku za njeno ukidanje.*

Primjena: Zakonom su FBA date neophodne ovlasti. Težište aktivnosti trebalo bi pomjeriti na “proaktivan” pristup čime bi se pokušale preduhitriti krizne situacije koje, prema iskustvima iz svijeta, nije moguće u cjelini izbjeći, bez obzira na frekvenciju i kvalitet supervizije.

Bankarstvo preko granica

Princip 23: *Supervizori banaka moraju provoditi globalno konsolidovanu superviziju svojih međunarodno aktivnih bankarskih organizacija, adekvatno ih nadzirujući i primjenjujući opreznosne norme na sve aspekte poslovanja ovih bankarskih organizacija širom svijeta, a prije svega na njihove filijale u inostranstvu, zajednička ulaganja u supsidijarna lica.*

Princip 24: *Ključna komponenta konsolidovane supervizije je uspostavljanje kontakta i razmjene informacija sa drugim uključenim supervizorima, prije svega supervizorskim organima zemlje domaćina.*

Princip 25: *Bankarski supervizori moraju zahtijevati da lokalne operacije stranih banaka budu vršene uz postizanje istih visokih standarda koji važe za domaće institucije i mora postojati ovlaštenje za razmjenu neophodnih informacija sa supervizorima iz zemlje porijekla strane banke sa ciljem vršenja konsolidovane supervizije.*

Primjena: U Federaciji BiH još nema stvarno “međunarodno aktivnih” bankarskih institucija, ali se u narednom periodu može očekivati ekspanzija nekih banaka na tržišta u susjedstvu. Principi su, za sada, neprimjenjivi. Na primjeni su poduzete prethodne aktivnosti: sa Bankom Slovenije i Hrvatskom narodnom bankom su potpisani memorandumi o saradnji, a slični dokumenti pripremaju se sa nadležnim supervizorskim institucijama iz Austrije, Turske i Italije.

Razmjena informacija dogovorena je sa Bankom Slovenije i Hrvatskom narodnom bankom, a sličan aranžman predstoji i sa drugim zemljama iz kojih su stigli investitori u bankarski sektor Federacije BiH.

**ZAKONSKI OKVIR ZA RAD AGENCIJE ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BIH I
BANAKA U FEDERACIJI BIH****Zakoni BiH**

1. Zakon o Centralnoj banci BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 1/97, 29/02, 8/03, 13/03, 14/03, 9/05, 76/06),
2. Zakon o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", br. 29/02 i 12/04);
3. Zakon o sudu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 29/00, 16/02, 24/02, 3/02, 37/03, 4/04 i 9/04);
4. Zakon o sukobu interesa u institucijama vlasti Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 16/02 i 12/04);
5. Zakon o prekršajima Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 20/04);
6. Zaključak o autentičnom tumačenju zakona, drugih propisa i općih akata ("Službeni glasnik BiH", br. 24/04);
7. Zakon o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 36/03, 26/04 i 76/06);
8. Okvirni zakon o založima ("Službeni glasnik BiH", br. 27/04 i 54/04);
9. Zakon o sprječavanju pranja novca ("Službeni glasnik BiH", br. 29/04);
10. Zakon o tužilaštvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 42/03, 9/04 i 35/04);
11. Zakon o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br.36/04);
12. Zakon o parničnom postupku («Službeni glasnik BiH», broj: 53/03);
13. Zakon o postupku medijacije ("Službeni glasnik BiH", br. 37/04);
14. Zakon o računovodstvu i reviziji Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 42/04);
15. Zakon o osiguranju depozita u BiH («Službeni glasnik BiH», broj: 20/02, 18/05);
16. Zakon o privremenom odgađanju od izvršenja potraživanja na osnovu izvršnih odluka na teret budžeta institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 43/03 i 43/04);
17. Zakon o trezoru institucija BiH («Službeni glasnik BiH», broj 27/00);
18. Zakon o javnim nabavkama BiH («Službeni glasnik BiH», broj: 49/04, 19/05, 52/05, 24/06 i 70/06);
19. Zakon o zaštiti potrošača u BiH («Službeni glasnik BiH», broj: 25/06);
20. Zakon o izmirenju obaveza po računima stare devizne štednje («Službeni glasnik

BiH», broj: 28/06 i 76/06);

21. Odluka o jedinstvenom registru transakcijskih računa u Bosni i Hercegovini (“Službeni glasnik BiH“, br. 28/04);

Zakoni F BiH

1. Zakon o Agenciji za bankarstvo Federacije BiH (“Službene novine F BiH”, broj 9/96, 27/98, 20/00, 45/00, 58/02, 13/03, 19/03, 47/06, 59/06)
2. Zakon o bankama (“Službene novine F BiH”, broj 39/98,32/00, 48/01, 27/02, 41/02, 58/02, 13/03, 19/03 i 28/03)
3. Zakon o finansijskom poslovanju (“Službene novine F BiH”, broj 2/95, 14/97, 13/00 i 29/00),
4. Zakon o deviznom poslovanju (“Službene novine F BiH”, broj 35/98),
5. Zakon o vrijednosnim papirima (“Službene novine F BiH”, broj 39/98 i 36/99),
6. Zakon o registru vrijednosnih papira (“Službene novine F BiH”, broj 39/98 i 36/99),
7. Zakon o komisiji za vrijednosne papire (“Službene novine F BiH”, broj 39/98 i 36/99),
8. Zakon o mjenici (“Službene novine F BiH”, broj 32/00, 28/03)
9. Zakon o čeku (“Službene novine F BiH”, broj 32/00),
10. Zakon o platnim transakcijama (“Službene novine F BiH”, broj 32/00, 28/03),
11. Zakon o obligacionim odnosima (“Službene novine F BiH”, broj: 29/03),
12. Zakon o privrednim društvima (“Službene novine F BiH”, broj 23/99,45/00, 2/02, 6/02 – ispravka i 29/03, 68/05),
13. Zakon o stečajnom postupku (“Službene novine F BiH”, broj: 29/03, 32/04, 42/06),
14. Zakon o likvidacionom postupku (“Službene novine F BiH”, broj:29/03),
15. Zakon o radu (“Službene novine F BiH”, broj 43/99, 32/00 i 29/03),
16. Zakon o izvršnom postupku (“Službene novine F BiH”, broj 32/03, 33/06, 39/06),
17. Zakon o parničnom postupku (“Službene novine F BiH”, broj: 53/03 i 19/06),
18. Zakon o početnom bilansu stanja preduzeća i banaka (“Službene novine F BiH”, broj: 12/98, 40/99, 47/06),
19. Zakon o postupku upisa pravnih osoba u sudski registar (“Službene novine F BiH”, broj 4/00, 19/00, 49/00, 32/01, 58/01, 14/02, 19/03, 29/03 i 50/03).
20. Zakon o upravnom postupku (“Službene novine F BiH”, broj: 2/98 i 48/99),
21. Zakon o prekršajima FBiH (“Službene novine F BiH”, broj: 31/06, “Službene novine F BiH”, broj: 9/96 i 29/00),
22. Zakon o trezoru u F BiH (“Službene novine F BiH”, broj: 19/03)
23. Zakon o računovodstvu i reviziji u FBiH (“Službene novine F BiH”, broj:32/05),
24. Zakon o konkurenciji («Službene novine FBiH», broj: 48/05)
25. Zakon o preuzimanju dioničkih društava («Službene novine Federacije BiH», broj 7/06),
26. Zakon o mikrokreditnim organizacijama (“Službene novine F BiH”, broj. 59/06)

PODZAKONSKI AKTI KOJIMA SE REGULIŠE RAD BANAKA

- Odluka o superviziji banaka i postupcima Agencije za bankarstvo Federacije BiH
 (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
- Odluka o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka
 (“Službene novine F BiH”, broj 3/03, 18/03, 53/06),
- Odluka o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka (“Službene novine F BiH”, broj 3/03, 54/04, 68/05),
- Odluka o minimalnim standardima za upravljanje koncentracijom rizika banaka (“Službene novine F BiH”, broj 3/03, 6/03 ispr., 18/03, 64/03, 1/06),
5. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka (“Službene novine F BiH”, broj 3/03, 12/04),
  6. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka (“Službene novine F BiH”, broj 3/03, 31/03, 64/03, 54/04),
  7. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranju terorizma (“Službene novine F BiH”, broj 3/03, 18/04, 5/05, 13/05),
  8. Odluka o izvaji o imovinskom stanju (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
  9. Odluka o minimalnim standardima za poslovanje s osobama povezanim sa bankom (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
  10. Odluka o minimalnim standardima za dokumentiranje kreditnih aktivnosti banaka (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
  11. Odluka o minimalnim standardima sistema interne kontrole u bankama (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
  12. Odluka o minimalnim standardima interne i eksterne revizije u bankama (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
  13. Odluka o uslovima kada se banka smatra nesolventnom (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
  14. Odluka o postupku za utvrđivanje potraživanja i raspodjele aktive i pasive prilikom likvidacije banaka (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
  15. Odluka o formi izvještaja koje banke dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH (“Službene novine F BiH”, broj 3/03, 18/03, 52/03, 64/03 ispr., 6/04, 14/04, 54/04, 5/05),
  16. Odluka o izvještavanju o nesolidnim komitentima koji se smatraju specijalnim kreditnim rizikom (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
  17. Odluka o minimumu obima oblika i sadržaja programa i izvještaja o ekonomsko-finansijskoj reviziji banaka (“Službene novine F BiH”, broj 3/03, 64/03),
  18. Kriteriji za interno rangiranje banaka od strane Agencije za bankarstvo F BiH (“Službene novine F BiH”, broj 3/03, 6/03 ispr.),
  19. Odluka o obračunu kamata i naknada za neaktivne račune (“Službene novine F BiH”, broj 7/03),
  20. Odluka o visini i uslovima dodjele kredita uposlenicima banke (“Službene novine F BiH”, broj 7/03)
  21. Odluka o minimalnim uslovima koje banka treba ispuniti za obavljanje unutrašnjeg platnog prometa (“Službene novine F BiH”, broj 46/01),

22. Odluka o minimumu uslova za izdavanje dozvole za obavljanje unutrašnjeg platnog prometa filijalama banaka sa sjedištem u Republici Srpskoj ("Službene novine F BiH", broj 50/01),
23. Uputstvo za licenciranje i druge saglasnosti Agencije za bankarstvo F BiH ("Službene novine F BiH", broj 46/02, 18/03, 27/04).

BILANS STANJA BANAKA U FBiH PO ŠEMI FBA

AKTIVNI POBBILANS

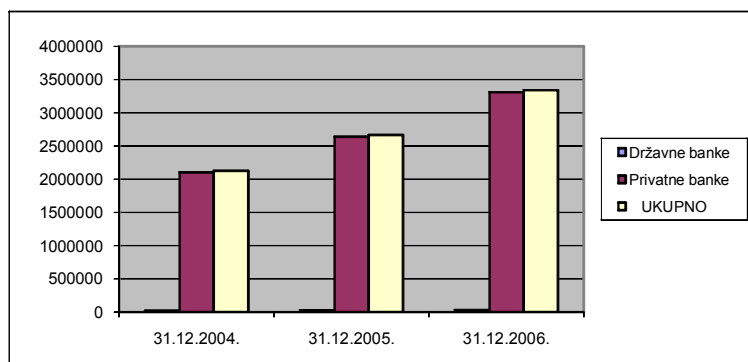
000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2004.	31.12.2005.	31.12.2006.
A K T I V A				
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	2.859.489	3.533.700	4.287.723
1a	Gotov novac i nekamatonsni računi depozita	1.024.683	1.167.310	1.514.758
1b	Kamatonsni računi depozita	1.834.806	2.366.390	2.772.965
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	9.073	13.625	41.121
3.	Plasmani drugim bankama	81.624	68.811	105.390
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima lizinga i dospjela potraživanja	4.422.539	5.545.077	6.820.154
4a	Kreditni	4.208.091	5.326.708	6.609.122
4b	Potraživanja po poslovima lizinga	204	192	180
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima lizinga	214.244	218.177	210.852
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospijea	10.357	6.385	4.801
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	256.928	275.276	314.012
7.	Ostale nekretnine	42.261	31.361	27.659
8.	Investicije u nekonsolidovana povezana preduzeća	34.817	28.750	27.679
9.	Ostala aktiva	154.438	154.222	168.922
10.	MINUS:Rezerve za potencijalne gubitke	258.296	278.499	298.281
10a	Rezerve na stavke pozicije 4. Aktive	237.960	260.155	287.561
10b	Rezerve na pozicije Aktive osim pozicije 4.	20.336	18.344	10.720
11.	UKUPNA AKTIVA	7.613.230	9.378.708	11.499.180
O B A V E Z E				
12.	Depoziti	5.602.238	6.864.048	8.379.322
12a	Kamatonsni depoziti	4.995.633	6.114.978	7.529.517
12b	Nekamatonsni depoziti	606.605	749.070	849.805
13.	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	10.667	8.308	7.802
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obaveza			
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje vanbilansnih obaveza	10.667	8.308	7.802
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	3.329	2.912	2.890
15.	Obaveze prema vladi			
16.	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	850.833	1.152.910	1.420.944
16a	sa preostalim rokom dospijea do jedne godine	159.830	241.955	196.381
16b	sa preostalim rokom dospijea preko jedne godine	691.003	910.955	1.224.563
17.	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	84.262	132.429	145.079
18.	Ostale obaveze	156.491	201.384	315.050
19.	UKUPNE OBAVEZE	6.707.820	8.361.991	10.271.087
K A P I T A L				
20.	Trajne prioritetne dionice	23.729	26.280	30.180
21.	Obične dionice	737.407	773.205	858.610
22.	Emisiona ažia	20.721	29.975	71.130
22a	na trajne prioritetne dionice	532	532	8.332
22b	na obične dionice	20.189	29.443	62.798
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	79.967	130.440	172.581
24.	Kursne razlike	0	0	0
25.	Ostali kapital	43.586	56.817	95.592
26.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	905.410	1.016.717	1.228.093
27.	UKUPNE OBAVEZE I KAPITAL (19 +26)	7.613.230	9.378.708	11.499.180
PASIVNI I NEUTRALNI POBBILANS				
	UKUPNA BILANSNA SUMA BANAKA	8.285.081	10.058.748	12.140.344

NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA PO PERIODIMA

000 KM

	31.12.2004.	31.12.2005.	31.12.2006.
Državne banke	22.342	26.886	31.723
Privatne banke	2.105.167	2.638.391	3.308.413
UKUPNO	2.127.509	2.665.277	3.340.136

**KLASIFIKACIJA AKTIVE I VANBILANSNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 31.12.2006. godine**

- AKTIVNI BILANS -

000 KM

Red. br.	STAVKE AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	K L A S I F I K A C I J A					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	1.100.698	246.292	12.535	856		1.360.381
2.	Dugoročni krediti	4.513.954	569.547	100.504	64.912	4	5.248.921
3.	Ostali plasmani	46.545	681	361	152		47.739
4.	Obračunata kamata	28.482	7.754		1		36.237
5.	Dospjela potraživanja	82.921	33.826	25.717	64.255	1	206.720
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama	159	45	334	3.478	116	4.132
7.	Ostala aktiva	4.883.692	6.276	1.801	1.542	20	4.893.331
8.	STAVKE AKTIVE BILANSA UKUPNO:	10.656.451	864.421	141.252	135.196	141	11.797.461
9.	a) Plative garancije	203.169	46.964	894	62		251.089
	b) Činidbene garancije	360.066	86.146	152	239		446.603
10.	Nepokriveni akreditivi	90.037	16.332	299			106.668
11.	Neopozive kreditne obaveze	961.572	54.232	3.418	332	16	1.019.570
12.	Ostale potencijalne obaveze	1.750	1.300				3.050
13.	STAVKE VANBILANSA UKUPNO:	1.616.594	204.974	4.763	633	16	1.826.980
14.	UKUPNO STAVKE BILANSA I VANBILANSA (8 + 13)	12.273.045	1.069.395	146.015	135.829	157	13.624.441
15.	Opći kred.rizik i Potencijalni kred.gubici (r.br.14 X % gubitaka)	150.516	78.917	36.339	76.940	141	342.853
16.	Već formirane Opće rezerve (A) i Posebne rezerve (B,C,D,E)	150.327	78.916	36.339	78.461	141	344.184
17.	VIŠE (MANJE) formiranih rezervi (R.br.16. - R.br.15.) + ili -	-189	-1	0	1.521	0	1.331

PRILOG 7

BILANS USPJEHA

000 KM

ELEMENTI	OSTVARENO 31.12. 2005.		OSTVARENO 31.12.2006.		INDEX 4 : 2
	Iznos	učešće u ukupnom prihodu	Iznos	učešće u ukupnom prihodu	
1	2	3	4	5	6
PRIHODI					
Prihod od kamata	516.999	87%	630.182	92%	122
Kamatni troškovi	177.570	30%	234.630	34%	132
Neto kamatni prihodi	339.429	57%	395.552	58%	117
Prihod od naknada i ostali operativni prihodi	254.014	43%	288.177	42%	113
UKUPNI PRIHOD	593.443	100%	683.729	100%	115
TROŠKOVI					
Rezerve za potencijalne gubitke	130.214	22%	141.745	21%	109
Troškovi plaća i doprinosa	166.621	28%	186.157	27%	112
Troškovi fiksne aktive i režije	97.232	16%	110.232	16%	113
Ostali troškovi	133.520	23%	147.890	22%	111
UKUPNI TROŠKOVI (bez kamata)	527.587	89%	586.024	86%	111
NETO PRIHOD PRIJE POREZA	65.856	11%	97.705	14%	148
Porez na prihod	5.125	1%	7.940	1%	
NETO PRIHOD	60.731	10%	89.765	13%	148

**UPOREDNI PREGLED O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA
AKTIVNI POBBILANS**

u 000 KM

Poz.	O P I S	12./2004.	12./2005.	12./2006.
1	OSNOVNI KAPITAL BANKE			
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit. nekumulat. dionice -novčane uplate	748.514	784.085	873.390
1.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit. nekumulat. dionice -uložene stvari i prava	12.550	12.550	12.550
1.3.	Iznos emisioinH ažia ostvarenHh pri uplati dionica	20.721	29.975	71.130
1.4.	Opće zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	35.094	41.801	61.228
1.5.	Ostale rezerve koje se ne odnose na procjenu kvaliteta aktive	32.789	49.583	86.990
1.6.	Zadržana – neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina	57.912	76.939	93.543
1.a.	UKUPNO (od 1.1. do 1.6.)	907.580	994.933	1.198.831
1.b.	Odbitne stavke od 1.a.			
1.7.	Nepokriveni gubici prenešeni iz prethodnih godina	41.640	34.741	62.603
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	12.100	26.376	6.397
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih (trezorskih) dionica u posjedu banke	225		
1.10.	Iznos nematerijalne imovine	37.240	41.424	40.105
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10.)	91.205	102.541	109.105
1.	IZNOS OSNOVNOG KAPITALA: (1.a.-1.b.)	816.375	892.392	1.089.726
2	DOPUNSKI KAPITAL BANKE			
2.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit. kumulat. dionice -novčane uplate	297	2.850	2.850
2.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit. kumulat. dionice -uložene stvari i prava	0	0	0
2.3.	Opće rezerve za kreditne gubitke na kategoriju A – Dobra aktiva	94.580	119.163	150.327
2.4.	Iznos obračunate dobiti u tekućoj godini revidirane i potvrđene eksternom revizijom	42.139	43.423	84.982
2.5.	Iznos dobiti za koju je FBA izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6.	Iznos subordinisanih dugova najviše 50% iznosa Osnovnog kapitala	78.484	126.632	139.251
2.7.	Hibridne konvertibilne stavke - najviše do 50% iznosa Osnovnog kapitala	0	0	0
2.8.	Iznos stavki-obaveza trajnog karaktera bez obaveze za vraćanje	5.778	5.797	5.828
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1. do 2.8.)	221.278	297.865	383.238
3	ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE			
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji je po ocjeni FBA primljena, a precjenjena vrij.	0	0	0
3.2.	Ulozi u kapital drugih pravnih lica koji prelaze 5% visine Osnovnog kapitala banke	19.027	17.235	17.236
3.3.	Potraživanja od dioničara sa znač. glas.pravom - odobrena suprotno propisima	0	0	0
3.4.	VIKR prema dioničarima sa znač. glas. pravom u banci bez saglasnosti FBA	0	0	0
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1. do 3.4.)	19.027	17.235	17.236
A	IZNOS NETO KAPITALA BANKE (1.+2.-3.)	1.018.626	1.173.022	1.455.728
B.	RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KREDITNIH EKVIVALENATA	5.472.154	6.681.510	8.281.695
C.	STOPA NETO-KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (A.:B.) X 100	18,6%	17,6%	17,6%

PRILOG 9

BROJ ZAPOSLENIH RADNIKA PO BANKAMA

R.b.	BANKA	31.12.2004.	31.12.2005.	31.12.2006.
1	ABS BANKA dd SARAJEVO	308	290	297
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd Sarajevo	82	85	104
3	BOR BANKA dd SARAJEVO	36	37	40
4	HVB CENTRAL PROFIT BANKA dd SARAJEVO	454	451	476
5	CBS BANK dd SARAJEVO	116	130	
6	HERCEGOVACKA BANKA dd MOSTAR	100	99	98
7	HYPO ALPE ADRIA BANK dd MOSTAR	379	431	492
8	INVESTICIJSKA BANKA FBiH SARAJEVO	77	75	84
9	INVESTICIONO KOMERCIJALNA BANKA dd ZENICA	195	165	163
10	KOMERCIJALNO INVESTICIONA BANKA dd VELIKA KLADUŠA	54	63	66
11	LT GOSPODARSKA BANKA BANKA dd SARAJEVO	197	186	196
12	LJUBLJANSKA BANKA dd SARAJEVO	70	62	
13	NLB TUZLANSKA BANKA dd TUZLA			479
14	TUZLANSKA BANKA dd TUZLA	343	332	
15	PROCREDIT BANK dd SARAJEVO	291	430	595
16	POŠTANSKA BANKA dd SARAJEVO	66	63	63
17	PRIVREDNA BANKA dd SARAJEVO	208	190	170
18	RAIFFEISEN BANK BH dd SARAJEVO	1.106	1.195	1.348
19	TURKISH ZIRAAT BANK dd SARAJEVO	74	95	108
20	UNA BANKA dd BIHAĆ	61	58	61
21	UNION BANKA dd SARAJEVO	180	180	175
22	UPI BANKA dd SARAJEVO	191	208	233
23	UNI CREDIT ZAGREBACKA BANKA BH dd MOSTAR	755	790	840
24	VAKUFSKA BANKA dd SARAJEVO	151	167	175
25	VABA BANKA DD SARAJEVO			58
26	VOLKSBANK BH dd SARAJEVO	193	233	285
	UKUPNO	5.687	6.015	6.606